RACINE

TEATRU

CLASICII LITERATURII UNIVERSALE

EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURA ŞI ARTĂ

ATALIA

Tragedie în cinci acte

1691

In romîneşte de

VERONICA PORUMBACU

Tipărită în volumul
JEAN RACINE - TEATRU
1959
cod 821.133.1-2=135.1
EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURĂ ŞI ARTĂ

P E R S O A N E L E

IOAS, rege al regatului lui Iuda, fiul lui Ohozias.

ATALIA, văduva lui Ioram, bunica lui Ioas.

IOAD, mare preot.

IOSABETA, mătușa lui Ioas, soția marelui preot.

ZAHARIA, fiul lui Ioad și al Iosabetei.

SULAMITA, sora lui Zaharia.

ABNER, unul din cei mai de seamă conducători de oști ai regilor lui Iuda.

AZARIA, ISMAIL și alte trei căpetenii ale preoților și leviților.

MATAN, preot apostat, închinător al lui Baal.

NABAL, confident al lui Matan.

AGAR, femeie din suita Ataliei.

GRUPUL PREOȚILOR ȘI LEVIȚILOR

SUITA ATALIEI

DOICA LUI IOAS

CORUL FECIOARELOR DIN TRIBUL LUI LEVI

Acțiunea se petrece în templul din Ierusalim, într-o încăpere din locuința marelui preot.

ACTUL I

SCENA 1

IOAD, ABNER.

ABNER

Da, intă, vin în templul stăpînului etern,
Ca după sacre datini străvechi, să mă prostern
Cu tine dimpreună, în ziua neuitată,
Cînd legea, sus pe Sinai, de domnul ne-a fost dată [1].
Cum se schimbară toate! Cînd trîmbiţele-n zori
Vestenu solemn venirea acestei sărbători,
Se revărsa mulţimea, venind printre coloane,
În templul cu splendide ghirlande şi coroane.
Care altar sfielnic înaintau pe rînd,
În mîini întîia roadă a cîmpului purtînd,
Divinului, prinosul îl aduceau cu toţii.
La sutele de jertfe, erau puţini preoţii.
Dar o femeie cruntă norodul l-a gonit:
Pe mîndra sărbătoare lăsă un văl cernit.
Şi de puţini rămas-au acum închinătorii
Ce vin să-nvie umbra trecutului de glorii!
Cei alţi, spre-a lor pieire, pe domnul l-au uitat.
Ba chiar s-adună-n templul lui Baal [2] cel spurcat,
Neruşinate taine deprind şi fără teamă,
Pe domnul dumnezeul străbun ei îl blesteamă,
Nu mă-nfior de groază la gîndul c-ar putea,

[1] Legenda biblică spune că dumnezeu i-a dat lui Moise (personalitate legendară din istoria veche ebraică) legea cu cele 10 porunci, la poalele muntelui Sinai (n. r.).

[2] Divinitate supremă în mitologia unor vechi popoare orientale (n. r.).

Din templu, Atalia pe tine să te ia
Şi, spulberînd şi bruma sfielii ce-o mai are,
Asupră-ţi să reverse cumplita-i răzbunare.

IOAD

Dar neagra presimţire, de unde ţi-a venit ?

ABNER

Eşti drept şi sfînt – se poate să scapi nepedepsit ?
Ioad, ea te urăşte pentru tăria-ţi rară
Ce-adaugă strălucire la nobila-ţi tiară.
Credinţa ta în domnul cel veşnic nepătruns,
Ea crede că-i urzirea răscoalei dintr-ascuns
Şi pizmuind virtutea, urăşte cu mînie
Pe Iosabeta, casta şi buna ta soţie.
Ioad, eşti mare preot, cobori din Aaron [1],
Iar ea e sora celui ce-a stat pe-al ţării tron.
Mai rău decît regina, cu sfaturi necurmate,
Îi stă alături Matan şi-o-ndeamnă la păcate.
Pe vremuri preot, Matan, de lege trădător,
Acum e al virtuţii zelos prigonitor.
Nu e de-ajuns că poartă o mitră ce-i străină
Şi-i preotul acelor ce lui Baal se-nchină ;
A fost levit [2] ; urăşte acest lăcaş sfinţit
Şi-ar vrea să nimicească pe domnul părăsit.
Iar pentru a te pierde, ce mijloc nu alese ?
El uneori te plînge, te laudă adese,
Acoperind cu miere ascunsul lui venin,
De dragoste ai spune că sufletu-i e plin.
Ba ca o grea primejdie reginei te arată,
Ba, cunoscîndu-i setea de aur nesecată,
Îi spune că tu singur ştii stîncile ce-nchid

[1] Mare preot din mitologia ebraică, a cărui funcţie au moştenit-o toţi urmaşii săi (n. r.).

[2] După legenda biblică Levi a fost unul dintre patriarhii evrei care a dat numele unui întreg trib. Cei care făceau parte din acest trib — *leviţii* — erau subordonaţi preoţilor, îngrijindu-se de paza templului, pregătirea jertfelor în vederea sacrificiului etc. (n. r.).

Comorile-adunate de regele David [1].
Trufaşa Atalia, de două zile pare
Că e cuprinsă toată de-o sumbră frămîntare.
Chiar ieri, în ochii-i ură adîncă am văzut,
Cînd se uita spre locul acesta sfînt, temut,
De par-c-ascunde domnul, în marea lui zidire,
Pe cel ce va sili-o, cîndva, la ispăşire.
Cu cît gîndesc, mai mare-i, mă crede, teama mea
Că apriga-i mînie spre tine şi-o-ndrepta,
Ba chiar c-a Isabelei [2] odraslă sîngeroasă
Va insulta pe domnul, în propria lui casă.

IOAD

Acel ce marea-n spume c-un semn a potolit,
Va-nfrînge ticăloşii şi tot ce au urzit
Urmînd eterna lege ce-a dat-o prea înaltul.
De dumnezeu mi-e teamă, şi-atît ; de nimeni altul.
Abner, de marea grijă ce-o ai, îţi mulţumesc ;
Tu tremuri de primejdii ce-n umbră ne pîndesc.
Da, inima ebree în pieptu-ţi încă bate.
Nu suferă nici astăzi amara nedreptate.
Slăvit să fie domnul ! Dar oare e de-ajuns
O leneşă virtute şi-al urii foc ascuns ?
Credinţa-adevărată la fapte mari te mînă.
Doar ştii : de-opt ani, femeia străină şi păgînă,
Fără vreun drept, pe tronul lui David s-a urcat,
I-a omorît urmaşii [3] ; în sînge s-a scăldat ;
Pe fiul ei ucis-a, şi pe nepoţi, în faşă
Şi către cer ridică azi mîna-i ucigaşă.
Iar tu, un stilp acestui atît de şubred stat,
Crescut de prea viteazul şi sfîntul Iosafat, [4]
Ce-ai fost în fruntea oastei, cînd Ioram [5] îi urmase,

[1] Rege semilegendar din istoria evreilor, aprox. sec. X î.e.n. (n. r.).
[2] Soţia lui Ahab, după legenda biblică, mama Ataliei (n. r.).
[3] Legenda biblică spune că Atalia, vrînd să stingă neamul lui David, a dat poruncă să fie ucişi toţi fiii lui Ohozias, nepoţii ei (n. r.).
[4] Descendent al lui David, în mitologia ebraică (n. r.).
[5] Rege al regatului lui Iuda, după legenda biblică, fiul lui Iosafat şi fratele Ataliei (n. r.).

Şi linişte adus-ai în tîrguri şi în case,
Cînd mort pe negîndite căzu Ohozias [1]
Şi Iehu [2] risipit-a oştirea ce-a rămas –
Tu spui : „Mă tem de domnul, lumina-i mă pătrunde !"
Dar iată ce prin mine prea-naltul îţi răspunde :
„De zelu-ţi pentru lege, în van prea mîndru eşti.
Prin sterpe legăminte crezi tu că mă cinsteşti ?
Ce rod din jertfe, oare, la urmă mi se strînge ?
Vreau ţapi şi junci ? Crezi poate că sînt setos de sînge ?
Regescul sînge însuşi te strigă, şi tu taci.
De slujba ta păgînă e timp să te desfaci,
Să smulgi din neamul nostru a crimei rădăcină,
Şi-apoi, de vrei ca jertfe s-aduci, la templu vină".

ABNER

Ce pot, în sînul ăstui popor robit de chin ?
Virtute n-are Iuda, nici forţă Veniamin [3].
Cu spiţa cea regească deodată ni se stinse
Şi focul vitejiei străbune, neînvinse.
Iar domnul – spun cu toţii – de noi s-a lepădat,
De gloria ebree, el, mîndru altădat,
La prăbuşirea noastră priveşte-n nepăsare
Şi pe vecie seacă e mila sa, se pare.
Stau reci ale lui braţe ce pentru noi făcură

[1] Ultimul fiu al lui Ioram şi al Ataliei, după legenda biblică, ucis de Iehu (n. r.).

[2] Rege idolatru care, după legenda biblică, a uzurpat tronul regatului Izrael (n. r.).

[3] Iuda şi Veniamin erau cele două triburi care alcătuiau regatul lui Iuda. Format la început din 12 triburi, regatul lui Iuda se dlvide, în urma revoltei celor 10 triburi din nord, împotriva urmaşilor lui David. Nemaivrînd să plătească tribut, acestea se separă, formînd regatul lui Izrael. Schisma politică o antrenează în curînd pe cea religioasă, introducîndu-se în regatul lui Izrael cultul zeilor unor popoare vecine : fenicieni, egipteni, asirieni. In regatul lui Iuda exista cultul unui dumnezeu unic — Iehova.

Tocmai aceste fricţiuni de ordin religios dintre cele două regate, despre care vorbeşte istoria semilegendară ebraică, i-au permis lui Racine analogia cu contemporaneitatea şi critica politicii de intoleranţă religioasă dusă de Ludovic al XIV-lea faţă de protestanţi (n. r.).

Minuni, uimind o lume, prin număr şi măsură.
E mută arca sfîntă şi nu mai sînt profeţi...

IOAD

Au fost cîndva mai multe minuni de cît vedeţi ?
Dar cînd stăpînul lumii ne-a dat mai mari dovezi ?
Nevrednic neam, tu ochii nu-i foloseşti să vezi ?
De-aude-a ta ureche al cerurilor tunet,
Au taina lor nu are în inima-ţi răsunet ?
Să fie oare, Abner, nevoie de-amintit
Minunile cumplite ce înşine-am trăit ?
Pe-acest pămînt tiranii avură sorţi amare,
Căci domnul împlinit-a a sa ameninţare.
Ahab [1], necredinciosul, cu sînge a scăldat
Cîmpia ce prin crimă şi sînge-a uzurpat.
La fel pieri, zdrobită, regina Isabela [2],
De-a cailor copite, şi tot pe cîmpu-acela ;
Şi parte-avură cîinii de hoitul ei învins,
L-au sfîşiat în zece şi sîngele i-au lins.
Rămase de ruşine minciuna idolatră,
Cînd foc din cer căzut-a pe-altarul sfînt de piatră.
Ilie [3], proorocul stăpîn peste stihii,
A ferecat c-o vorbă înaltele tării :
Trei ani lipsit fu cîmpul de ploaie şi de rouă.
Iar Elizeu [4] chemat-a pe morţi la viaţă nouă.
Abner, vei recunoaşte-n asemenea minuni
Pe dumnezeu, acelaşi şi azi ca-n timpi străbuni.
Cînd vrea, şi-arată slava atotbiruitoare :
Nicicînd nu-şi lasă domnul poporul în uitare.

[1] Rege idolatru al regatului lui Izrael, după legenda biblică, tatăl Atatiei (n. r.).

[2] Legenda biblică spune că Iehu, devenit rege, o aruncă pe Isabela dintr-un turn al palatului său, lăsînd caii să-i calce trupul (n. r.).

[3] După legenda biblică, Ilie şi preoţii lui Baal aduseră în acelaşi timp un sacrificiu divinităţilor lor ; în vreme ce focul a coborît din cer pe jertfelnic, la rugăciunile lui Ilie, preoţii lui Baal se rugară zadarnic zeului lor (n. r.).

[4] Legenda biblică spune că profetul Elizeu ar fi înviat din morţi pe fiul unor oameni care-l adăpostiseră (n. r.).

ABNER

Dar unde e mărirea promisă lui David,
Lui Solomon[1] în urmă prezisă îndoit?
Din stirpea lor ferice nădejde-aveam să vie
Un şir de regi, o mare, vitează seminţie;
Şi peste orice triburi şi orişice popor
Speram un rege numai s-ajungă domnitor,
Stîrpind sămînţa neagră de certuri şi războaie,
Şi-n faţă-i, regii lumii cu toţi să se-ncovoaie.

IOAD

Te îndoieşti tu oare de-al domnului cuvînt?

ABNER

Dar spune tu, urmaşii lui David unde sînt?
Regescul trunchi, o, Ioad, e-uscat din rădăcină;
Nici cerul nu e-n stare să-nvie o ruină:
Ucis de Atalia fu ultimul vlăstar.
După opt ani, din groapă se scoală morţii iar?
De-ar fi greşit regina în oarba ei mînie,
Din sîngele lui David, un strop, doar, să mai fie...

IOAD

Ce-ai face?

ABNER

Fericire mai mare n-am s-aştept
Decît să jur credinţă stăpînului de drept.
Nu cred să mai rămînă vreun trib să nu-l vrea rege,
Dar din nădejdi deşarte nimic nu se alege.
Căci ştii: urmaş nevrednic, numai Ohozias
Cu fiii lui, din neamul regesc ne-a mai rămas.

[1] Rege al vechilor evrei (960—935 î.e.n.). A menţinut unitatea dintre cele 12 triburi ale regatului iudaic, care ajunsese în această perioadă la un mare prestigiu (n. r.).

Sub ochii mei chiar, Iehu îl omorî pe tată ;
Uciși de mamă fură copiii toți deodată.

IOAD

N-am ce-ți mai spune ; însă, cînd astrul zilei, sus,
Va fi trecut treimea din crugu-i, spre apus,
Și cînd sunarea treia la rugi o să te cheme,
Cu-aceeași rîvnă-n templu să te găsești din vreme :
Va împlini prin fapte cel-prea-îndurător
Cuvîntul său statornic, nicicînd amăgitor.
Te du ; pe turnul sacru mijesc de-acuma zorii
Și cere pregătire splendoarea sărbătorii.

ABNER

Ce har divin ne-așteaptă ? Eu nu-nțeleg ce vrei.
Spre tine Iosabeta și-ndreaptă pașii ei.
Mă duc să mă alătur și eu mulțimii care
Atrasă e spre templu de-această sărbătoare.

SCENA 2

IOAD, IOSABETA.

IOAD

Prințesă, la al vremii soroc noi am ajuns,
Cînd sfîntu-ți furt nu poate să mai rămînă-ascuns.
Cît timp n-au bănuială de taina ta adîncă,
Dușmanii lui Iehova cutează mai mult încă
Și rîd de ne-mplinirea cuvîntului divin ;
Credința în izbîndă-i îmbată ca un vin.
Aici pe-altar, păgîna cu inima de piatră
Lui Baal vrea s-aprindă tămîie idolatră.
Dar azi, pe micul rege salvat de mîna ta,
Sub aripa divină crescut, îl vor vedea.
Mai vîrstnic el îmi pare prin mintea ce-o arată ;
Nu-i va lipsi curajul de prinț ebreu, vreodată.

Dar pînă să dezvălui ascunsul său destin,
Acelui care unge pe regi, vreau să-l închin.
Iar cînd leviţi şi preoţi veni-vor să s-adune,
Al cui urmaş e prinţul regal, eu le voi spune.

IOSABETA

Dar numele-i şi spiţa le ştie oarecum ?

IOAD

Că-l cheamă Eliakin şi-a fost găsit în drum.
El crede chiar că mama l-a lepădat cu silă
Şi locul de părinte i-l ţin azi eu, de milă.

IOSABETA

Din ce primejdii, doamne, pe prunc eu l-am scăpat,
Şi ce primejdii încă mai are de-nfruntat !

IOAD

Cum, iarăşi îndoiala a prins să se deştepte ?

IOSABETA

La sfaturile tale mă plec : sînt înţelepte.
Din ziua-n care smuls-am copilul dintre morţi,
Eu te-am lăsat pe tine, de grijă tu să-i porţi.
Nevrînd s-arăt iubirea-mi mai mult decît e bine,
Arareori copilu-l luam pe lîngă mine,
Ca nu cumva vreodată, în tulburarea mea,
Să-mi scape, printre lacrimi, şi taina lui, cumva.
Şi-acuma, de trei zile şi nopţi, fără-ncetare,
În rugă doar şi-n plînset îmi caut alinare.
Dar astăzi vin la tine cu-o întrebare grea :
Ce sprijin, la prieteni, crezi tu că poţi avea ?
Abner, Abner viteazul, cu noi va merge oare ?
Să-l apere pe rege, răspunde la chemare ?

IOAD

Sînt sigur de credința-i, dar încă i-am ascuns
Că noi avem un rege, ce-odată va fi uns.

IOSABETA

Și pe Ioas, au cine-l păzește de primejde ?
Obed sau Amnon ? Care e om mai de nădejde ?
Părintele-mi pe ambii de daruri i-a umplut.

IOAD

Tiranei Atalia cu toții s-au vîndut.

IOSABETA

Și cine vrei să-nfrunte pe slugile-i plecate ?

IOAD

Noi toți, leviți și preoți și-a domnului cetate.

IOSABETA

Da, știu că-n mare taină la tine au venit,
Că numărul, prin grija-ți, li-i astăzi îndoit.
Urînd-o pe regină, iubindu-te pe tine,
Legați prin jurăminte, eu știu că le vor ține,
Cînd vor afla că Ioas e-al lui David urmaș.
Dar oricît de fierbinte li-i zelul pătimaș,
A regelui izbîndă pot s-o cîștige oare ?
Ajunge numai rîvna în lupta-atît de mare ?
Căci dacă Atalia aude doar un glas,
C-ascuns e-n templu fiul născut de-Ohozias,
Cohortele-i barbare le va chema la arme,
Ca să-mpresoare templul și porțile să-i sfarme.
Putea-vor împotriva acestor cruzi păgîni
Cucernicii tăi preoți lupta cu a lor mîini,
Cînd pricepuți sînt numai á se-nchina și plînge,
Și n-au vărsat vreodată decît al jertfei sînge ?
Mi-e teamă să nu piară Ioas sub ochii lor.

IOAD

Tu uiţi ce poate domnul cînd vine-ntr-ajutor.
El, cel ce ocroteşte orfanii fără pată
Şi celor slabi dînd sprijin, puterea şi-o arată ?
Cel ce nu lasă neamul sub jug şi tiranii,
Pe-Ahab şi Isabela îi şterse dintre vii ;
Ioram, soţul fiicei, lovit a fost de moarte,
Ohozias, urmaşul, avu aceeaşi soarte.
Părea, răzbunătorul, un timp să-i fi uitat ;
Dar azi se-ndreaptă braţu-i spre neamul blestemat.

IOSABETA

Şi tocmai de dreptatea-i prea aspră mă pot teme :
Lovit să nu îmi fie nepotul, de blesteme.
Căci cine ştie dacă nu pentru crima lor,
Ursit a fost din faşă a fi ispăşitor ?
Ori domnul, despărţindu-l de groaznicele-i rude,
Pentru David ierta-va păcatele lor crude ?
Cumplitul ceas, cînd cerul copilul mi l-a dat,
Mereu mă urmăreşte – şi cum l-aş fi uitat !
Zăceau jos pe podele toţi prinţii dinastiei.
Cum strălucea pumnalul în mîna Ataliei !
Pe-oştenii ei sălbatici, ea îi întărîta,
Ca viu să nu rămîie din casa-i careva.
Ioas, la pieptul doicii, de-aceeaşi lovitură
Străpuns, zăcea în sînge, şi mort ei îl crezură.
Şi doica-n faţa morţii, vai, cum va fi luptat,
Vrînd să ferească pruncul de fierul blestemat !
Luîndu-l, plin de sînge, doar lacrimile-mi, parcă,
În stare-au fost în pieptu-i viaţa iar s-o-ntoarcă
Şi poate că de spaimă la pieptul meu s-a strîns,
Sau a voit să curme amarnicul meu plîns.
Iubirea mea, o, doamne, nu-i fie crudă piază !
Pe singurul lui David urmaş, să-l aibi în pază !
În frica legii tale, în casa ta-i crescut ;
Alt tată decît tine, el nu a cunoscut.
Azi, în ajunul luptei cu marea ucigaşă,
De şovăie credinţa-mi şi carnea mea e laşă,

Şi sângele-mi îngheaţă, şi-n plâns de izbucnesc
De teamă pentru soarta urmaşului regesc —
Tu către el prea sfînta făgăduială-o ţine
Şi pentru slăbiciune, mă ceartă doar pe mine !

IOAD

Păcat nu este plînsul, dar uiţi că dumnezeu
În grija-i de părinte să credem, vrea, mereu ?
Mînia-i nu e oarbă, nu vrea să pedepsească
În fiul drept, o fărădelege părintească.
Şi toţi acei ce încă mai cred în legea sa,
Prin alte jurăminte, în templu, s-or lega.
De a lui David spiţă ei toţi o venerează,
Dar faţă de regină doar ura lor e trează.
Prin nobila-i sfială, Ioas îi va mişca :
Regescul sînge pare a străluci în ea.
Iar domnul, cu-a sa voce-ntărindu-ne exemplul,
Mai cald oricărei inimi azi va grăi în templu.
Doi regi fără credinţă pe rînd l-au înfruntat.
Deci trebuie alt rege să fie-nscăunat
Cu mîna preoţimii, ca să-şi aducă-aminte
Că-i redădu prea-naltul acele drepturi sfinte,
Că-l scoase din uitarea unui mormînt de zid,
Să reînvie stinsa făclie-a lui David.
Dar, doamne, de-i nevrednic de mîndra-i seminţie,
Şi de e scris ca drumul lui David să nu-l ţie,
Usucă-l de pe-acuma ca spicul într-un lan,
Ca floarea pîrjolită de un simun duşman,
Iar de-i menit copilul, ca rege, cu credinţă,
Smerit să-ndeplinească-nţeleapta ta voinţă,
Tu pune sceptru-n mîna vlăstarului regesc
Şi-mi întăreşte braţul, duşmanii să-i lovesc,
Înfrînge-o pe regină, dă-mi liber frîu mîniei !
Urzelile lui Matan şi ale Ataliei
Încurcă-le, stăpîne, ca prin greşeala lor,
Pieirea să le vie din propriul popor.
Şi-acum te las. De altfel văd nobile fecioare,
Cu fiul tău şi fiica, venind să te-nconjoare.

SCENA 3

IOSABETA, ZAHARIA, SULAMITA, CORUL.

IOSABETA

Iubite Zaharia, nu te opri din drum,
Prea sfîntul tău părinte e-n templu de pe-acum.
Voi, fiice-ale lui Levi, din fragedă pruncie
În voi aprins-a domnul a zelului făclie.
Voi, ce-mpărţiţi adesea amarul meu suspin,
– Unică mîngîiere în aste vremi de chin –
În mîini purtaţi buchete, pe frunţi purtaţi odoare,
Precum odinioară, la sfînta sărbătoare.
Ci vai, în vremea noastră de jale şi amar,
Doar lacrimi se cuvine s-aducem noi în dar.
Dar ascultaţi : se-aude cum cornul sacru sună ;
Curînd intra-va-n templu mulţimea ce se-adună.
În timp ce pentru slujbă mă duc să mă-nveşmînt,
Voi laudă aduceţi stăpînului prea sfînt.

CORUL

E plin tot universul de marea strălucire
A domnului ! Sfinţiţi-o de-a pururi la altare !
El e mai vechi ca Timpul. Cîntaţi cu-nsufleţire
Imensa-i îndurare !

O VOCE

(singură)

Zadarnic ni s-ar cere
Ca numele-i poporul să-l treacă sub tăcere ;
Sfîrşit nicicînd nu are.
O zi celei ce vine vesteşte-a sa mărire,
E plin tot universul de marea-i strălucire.
Cîntaţi cu-nsufleţire
Imensa-i îndurare !

TOT CORUL

Pe plin tot universul de marea-i strălucire.
Cîntaţi cu-nsufleţire
Imensa-i îndurare !

O VOCE

Pe florile-n plăcute culori le-a-nveşmîntat.
Şi el, tot el a dat
Răcoare la amiază, răcoare-n miez de noapte.
Şi-n chip de roade coapte
Prin el plăteşte cîmpu-ntreit cît a luat.
Pe soarelui poruncă dă firea s-o trezească.
Printr-al luminii har ;
Iar legea lui cea sfîntă, curată, îngerească,
Pe pentru omenire cel mai de seamă dar.

ALTA VOCE

Pe Astrează amintirea, Sinai, mereu nestinsă,
A zilei dintre toate vestită pe pămînt,
Cînd sus, pe culmi aprinse,
Din nori rostind prea-naltul slăvitul său cuvînt, —
O rază din mărirea-i şi nouă ne-o-întinse.
Dar foc de ce se-ncinse
Şi nori de fum zbucniră cu-al trîmbiţelor sunet,
Din fulgere şi tunet ?
Pe Amîntul să răstoarne voia din temelii,
Pe crugul lor să-ntoarne
Străvechile stihii ?

ALTA VOCE

Astfel dezvăluită fu neamului ebreu
A legii sale sfinte lumină fără moarte.
Porunca fu să poarte
O dragoste eternă acestui dumnezeu.

TOT CORUL

O sfîntă bunătate,
Dreptate întru toate,

Ferice este omul ce ţie îţi închină
Iubirea sa, de care e inima lui plină !

O VOCE

(singură)

El pe strămoşi îi scoase din groaznică robie
Şi le dădu şi mană-n pustii nemăsurate [1].
Se dărui pe sine prin legea veşnic vie,
Şi cere doar credinţă şi suflete curate.

CORUL

O sfîntă bunătate !
Dreptate întru toate !

ACEEAŞI VOCE

Pentru străbunii noştri el despică o mare [2] ;
Din negre stînci el apa o scoase la lumină ;
Se dărui pe sine prin legea lui cea mare
Şi cine o cunoaşte smerit i se închină !

CORUL

O sfîntă bunătate !
Dreptate întru toate !
Ferice este omul ce ţie îţi închină
Iubirea sa, de care e inima lui plină !

ALTA VOCE

(singură)

Voi firi de robi nevolnici, ce ştiu numai de frică,
Pentru atîtea daruri n-aveţi recunoştinţă ?

---

[1] Legenda biblică spune că în pustiul Sinai, după ieşirea din Egipt, evreii s-au hrănit cu mană (n. r.).

[2] Aluzie la legenda biblică referitoare la trecerea Mării Roşii de către evreii ieşiţi din robia Egiptului (n. r.).

Vi-s inimile sterpe, de nu se mai ridică
Nici până la iubire, necum pîn la credință ?
Săpinu-și bate sclavul și el îi poartă ură,
Dar pe părinți copilu-l iubește cu căldură,
Voi domnului îi cereți tot raiul ce-l visați,
Dar voi, în schimb ce-i dați ?

CORUL

O sfîntă bunătate !
Dreptate întru toate !
Ferice este omul ce ție îți închină
Iubirea sa, de care e inima lui plină !

ACTUL II

SCENA 1

IOSABETA, SULAMITA, CORUL.

IOSABETA

Opriţi-vă, copile, din rugă şi cîntare ;
E timpul să ne ducem şi noi la slujba mare,
În astă zi prea sfîntă ; şi ceasul a sunat :
Vom merge-n faţa celui de-a pururi lăudat.

SCENA 2.

IOSABETA, ZAHARIA, SULAMITA, CORUL.

IOSABETA

Ce-i, fiul meu ? Ce oare te-a-ntors în graba mare,
De eşti atît de palid şi fără răsuflare ?

ZAHARIA

O, mamă !

IOSABETA

Spune, ce e ?

ZAHARIA

Ni-i templul pîngărit.

IOSABETA

Cum ?

ZAHARIA

Da, şi chiar altarul se află părăsit.

IOSABETA

Vai, tremur ! Spune ! Mama ta încă nu-nţelege.

ZAHARIA

Marele Preot — tata — închinase, după lege,
Întîia pîine coaptă din grîul ăstui an,
Acelui ce dă hrană şi omului sărman ;
Ca jertfă pentru pace, înjunghiase-o oaie
Şi el sfinţea în abur de sînge, măruntaie ;
Îl ajuta, la slujbă, firav, Eliakin,
Înveşmîntat, ca mine, în haina lui de in.
Cu sînge din jertfelnic, spre binecuvîntare,
Stropiră preoţi obştea şi sfintele altare.
Un zgomot surd s-aude ; norodul fremătînd,
Dinspre amvon şi-ntoarce mirat, priviri şi gînd,
Şi ce văd ? O femeie în templu se arată :
E însăşi Atalia, păgîna blestemată.

IOSABETA

O, cerule !

ZAHARIA

Jos, unde bărbaţii doar pot sta,
Înainta femeia, trufaşă-n mers şi rea.
Şi aproape că intrase în despărţirea unde
Pot după datini sfinte leviţii, doar, pătrunde.
Înspăimîntată, obştea în lături se trăgea,
Iar tata, în mînie, mai aprig îmi părea
Ca Moise, cînd în faţa lui Faraon stătuse,
„Te du din locu-acesta, regină, el îi spuse,

Femeie şi păgînă, aici nu-i locul tău,
Sau vrei să-nfrunţi pe domnul în chiar lăcaşul său ?"
Regina, săgetîndu-l cu ochii ei de fiară,
Se pregătea să-i strige cuvinte de ocară.
Eu nu ştiu, poate-un înger atunci s-a arătat
Şi-n faţa ei cu spada de flacără a stat,
Că limba ei deodată rămase împietrită
Şi toată îndrăzneala-i se prăbuşi trăznită.
Căta, cu ochii ţintă-n acelaşi loc mereu,
Uimiţi, la Eliakin, ce sta lîngă-arhiereu.

IOSABETA

Cum ? Aţi lăsat copilu-naintea ei să vină ?

ZAHARIA

Şi eu şi el privit-am la mîrşava regină,
Şi scîrba ne cuprinse la fel pe amîndoi.
Ne-nconjurară preoţi, scoţîndu-ne apoi.
Iar ce-a mai fost, eu nu ştiu, nici ce se va alege.
Venii să-ţi spun în grabă cumplita fărdelege.

IOSABETA

Ca să ni-l ia, venise regina, aşadar ;
Pe el îl căutase mînia-i, la altar.
Eu l-am crescut în lacrimi şi-n ceasul ăsta poate...
De David aminteşte-ţi, o doamne ce vezi toate !

SULAMITA

Dar pentru cine, mamă, atîta plîns şi chin ?

ZAHARIA

Primejduit e oare acum Eliakin ?

SULAMITA

Regina împotrivă-i să fie mîniată ?

ZAHARIA

Se teme şi de bietul copil fără de tată ?

IOSABETA

Ah, iat-o ! Hai să mergem. Nu vreau s-o întîlnim.

SCENA 3

ATALIA, AGAR, ABNER, SUITA ATALIEI.

AGAR

Regină-n aste locuri, de ce să ne oprim,
Cînd orice iese-n cale aici doar te jigneşte ?
Ci lasă templu-n seama acelui ce slujeşte
Şi fugi de zarva asta, retrage-te-n palat,
Şi pacea să şi-o afle sufletu-ţi frămîntat.

ATALIA

Nu pot. Vezi slăbiciunea şi marea-mi tulburare...
Lui Matan dă-i de veste. Să vie-n graba mare.
Ferice-aş fi ca astăzi să pot afla prin el
Dorita liniştire, ce n-o găsesc de fel.

(Se aşează.)

SCENA 4

ATALIA, ABNER, SUITA ATALIEI.

ABNER

Dacă-ndrăznesc să-l apăr, fie-mi iertat, regină :
Dar zelul ce-l arată Ioad, e fără vină.
De domnu-i dată legea eternă ce-o slujim ;
El rîndui ce templu anume să clădim
Urmaşilor lui Aaron le-a-ncredinţat jertfirea ;

Au locul lor leviţii şi slujba li-i menirea :
Dar mai ales oprit-a el, singurul stăpîn,
Norodul să se-nchine vreunui zeu păgîn.
În spiţa domnitoare, soţie-ai fost şi mamă ;
Şi-atît eşti de străină, încît să nu ţii seamă
De lege şi de datini ? Şi tocmai azi a fost...
Dar iată, vine Matan. Mă duc, căci n-are rost...

ATALIA

Ba nu. Că-mi stai în faţă, Abner, sînt bucuroasă.
Dar azi de semeţia lui Ioad nici că-mi pasă,
Şi nici de învechitul eres deşert al lor,
Ce-nchide veşnic templul, oricărui alt popor.
Căci altceva mai grabnic nelinişteа-mi trezeşte...
Ştiu că din anii fragezi crescut-ai ostăşeşte
Şi inima-ţi cea dreaptă ştie să dea, Abner,
Şi regelui credinţă şi domnului din cer.
Rămîi.

SCENA 5

ATALIA, ABNER, MATAN, SUITA ATALIEI.

MATAN

Ce caută aicea a ta regească faţă ?
Ce mare tulburare, ce spaimă te îngheaţă ?
Tu uiţi unde te afli, pe ce tărîm duşman ?
Cutezi să te apropii de-un templu ce-i profan ?
Ori stinsă este ura ce-ţi clocotea în vine ?

ATALIA

Cuvîntul meu ascultă-l ! Şi-l înţelege bine :
Nu de trecut e vorba. Ce-a fost, s-a întîmplat
Şi nu dau socoteală de sîngele vărsat.
Eu cred că fapta-mi însăşi a fost o datorie.
Şi nu primesc norodul judecător să-mi fie.

Deşi-n obrăznicia-i mi-azvîrle cu venin,
Dreptate mie cerul mi-a dat, şi chiar din plin.
Izbînzi încununară puterea-mi tot mai mare ;
Stăpînă-i Atalia din mare pînă-n mare.
Deplină pace-adus-am eu în Ierusalim ;
De năvăliri de peste hotar nu auzim.
Erau, sub regii voştri, neîncetat bejenii,
Dar azi nu mai cutează s-atace filistenii.
„Regină", „soră"-mi spune monarhul sirian.
Chiar Iehu, casei mele duşman jurat, viclean,
Acel care-mi trecuse de mult peste fruntarii,
E-mpresurat pe-ntinsul mănoasei lui Samarii.
Şi nu poate să schimbe amarul lui destin,
Căci am stîrnit asupră-i puternicul vecin.
Eu însămi, izbăvită de cumpenele grele,
În tihnă gust azi rodul înţelepciunii mele.
De două zile însă, un fapt neaşteptat
În împăcatu-mi cuget venin mi-a picurat.
Un vis — se poate oare un vis să mă-nspăimînte,
Şi, ca o lamă rece, în pieptu-mi să se-mplînte ?
Încerc să scap, dar visul mă chinuie mereu...
Cumplită era noaptea de întuneric greu,
Cînd mama, Isabela, păru că-mi iese-n cale,
Aidoma gătită ca-n ziua morţii sale.
Mîndria-i n-o frînsese sfîrşitul ei cumplit.
Ba mai păstra, ca-n viaţă, obrazul netezit
Cu dresuri şi cu farduri menite să înşele,
S-acopere privirii a vîrstei urme grele.
„Ci tremură — îmi spuse — tu, demn copil al meu,
Te-nfrînge şi pe tine azi zeul lor ebreu.
Şi tu îi cazi în mînă şi-i fără de iertare."
Sfîrşindu-şi povestirea mult înfricoşătoare,
Ea umbra peste patu-mi să-ncline parc-a vrut,
Dar cînd s-o strîng în braţe şi cald să o sărut,
În locul ei găsit-am doar hălci de trup, ciuntite,
Tîrîte prin noroaie, de sînge năclăite.
Şi cîini flămînzi, în haită, fîşii din stîrv smulgeau,
Se-ncăierau pe pradă şi sîngele-l lingeau.

ABNER

O, doamne !

ATALIA

Şi deodată, din vălmăşag apare
Un copilandru-n splendid veşmînt de sărbătoare,
Cum numai marii preoţi le poartă la ebrei,
Şi-au revenit din spaimă, văzîndu-l, ochii mei.
Şi-n loc de gheaţă-n vine, simţii din nou căldură,
Privind gingaşa, blînda şi nobila-i făptură –
Cînd – îmi străpunse pieptul pumnalul său, şi el,
Adînc, pînă-n prăsele mi-l înfigea, mişel.
Această-nvălmăşală de arătări ciudate
Păreau că la-ntîmplare veneau amestecate ;
Mă ruşinam că frica-mi stîrnea un vis ciudat
Ivit din sumbre neguri, în somnu-mi tulburat.
Dar adormitul cuget, de două ori se-nfruntă
În zbucium, iar şi iarăşi, cu nălucirea cruntă.
Din nou, în ochii minţii, de două ori a stat
Copilul, cu pumnalul spre mine îndreptat.
La urmă, istovită de-atîta chin şi groază,
M-am dus să-l rog pe Baal, ca să mă aibă-n pază,
Să readucă pacea în creieru-mi încins.
Dar ce nu face omul cînd spaima l-a cuprins !
Spre templul lui Iehova un gînd mă tot mîna,
Cu o nădejde-ascunsă ciudat, în mintea mea,
Să-nduplec cu ofrande pe nevăzutul zeu,
Să-i îmblînzesc mînia, să nu mai fie rău.
Pontifice-al lui Baal, mă iartă : am fost slabă.
Cînd intru, tace ruga şi lumea pleacă-n grabă.
Ioad, marele preot, se-arată mînios
Şi-n timp ce îmi grăieşte, alături, luminos,
Revăd copilul care-mi ameninţă viaţa :
Aşa cum se-arătase în vis îi era faţa ;
Aceiaşi ochi, acelaşi veşmîntul alb de in,
Aceeaşi şi statura, şi mersul drept şi lin.
Aievea, lîngă preot mergea în grea tăcere.
Mulţimea-l înconjoară şi în mulţime piere...

Aceasta-i tulburarea ce-aicea m-a adus
Şi-aştept s-aud acuma voi ce aveţi de spus.
Ce prevesteşte, Matan, minunea ? Te ascult.

MATAN

Şi visul şi-ntîmplarea mă-ngrijorează mult.

ATALIA

Abner, şi tu văzut-ai copilul, ca şi mine.
Din ce neam, din ce trib e ? Ce sînge-i curge-n vine ?

ABNER

La slujbă azi în templu văzut-am doi copii.
Al lui Ioad e unul. Dar nu are alţi fii.
Pe celălalt eu nu-l ştiu.

MATAN

De ce să pierdem vreme ?
Să facem ca de nimeni să n-avem a ne teme.
Ioad mă umileşte cum nici nu pot să spun,
Iar eu mă plec nainte-i, în loc să mă răzbun,
Şi-n tot ce fac, dreptatea e singurul meu sfetnic.
Dar n-ar lăsa în viaţă nici el pe un nevrednic,
De-ar fi chiar fiu-i însuşi, cu gînduri vinovate.

ABNER

Un biet copil, ce crimă să făptuiască poate ?

MATAN

Cînd cerul ni-l arată cu mîna pe jungher,
Cum să n-ascult de sfatu-nţelept venit din cer ?
Ce-aştepţi ?

ABNER

Cum, numai pentru că a visat regina,
Vrei să ucizi copilul ? Aceasta-i este vina ?

Nici nu-i cunoaştem neamul din care s-a născut,
Nici cine-i este tată...

MATAN

De-ajuns că e temut.
Iar dacă-i de neam mare, să piară şi mai iute ;
O spiţă strălucită primejdiile ascute.
Şi dacă dimpotrivă e doar un om de rînd
Ce-mi pasă dacă-n sînge îl voi vedea curînd ?
A regilor viaţă atîrnă prea adese
De grabnice pedepse. Prea mult să nu ne pese !
Nu-s vrednice de-un rege prea îndelungi sfieli,
Şi vinovat e-oricine trezeşte bănuieli.

ABNER

Eşti preot, Matan, astfel de vorbe-ţi ies din gură ?
Crescut-am în războaie de sînge şi de ură,
Şi sînt al răzbunării regeşti drept slujitor ;
Dar pe orfan, sărmanul, să-l cruţi eu te implor !
Un preot, se cuvine drept tată loc să-i ţie.
Ca slujitor al păcii în vremuri de urgie,
Tu, îmbrăcîndu-ţi ura într-un făţarnic zel,
Vrei, cît mai iute, sînge să curgă, vrei măcel !
Deschis mi-ai dat poruncă să-ţi spun ce cred, regină.
Răspunde-mi, care-ţi este a temerii pricină ?
Acel copil pe care în vis tu l-ai văzut
Şi-n templu ţi se pare că l-ai recunoscut ?

ATALIA

Aş vrea să cred că ochii mă-nşeală de-astădată,
Că fără tîlc e visul de care-s frămîntată.
Deci vreau să văd copilul de-aproape, să-i scrutez
În linişte obrazul. Şi vreau să-i cercetez
Pe amîndoi copiii ! Aduceţi-i !

ABNER

Mi-e teamă...

ATALIA

Cum ? S-ar putea ca vorba-mi să nu o ia în seamă ?
Ciudată-mpotrivire ! Ce pricină-ar avea ?
Se poate-mpotrivirea de bănuit să-mi dea.
Ioad sau Iosabeta cu amîndoi să vină.
De nu, cînd vreau, poruncă voi da, căci sînt regină.
Dar preoţimea voastră — pot fără greş să spun —
Are-un noroc pe lume : că eu am suflet bun.
Ştiu ce spun despre mine şi despre-a mea domnie,
Şi cît merg de departe cu-această limbuţie.
Iar ei sînt tot în viaţă şi templul e-n fiinţă,
Dar să tot rabd într-una e peste-a mea putinţă.
Ioad să-şi potolească evlavia prea multă,
Să nu mă zădărească din nou cu vreo insultă !
Puteţi pleca.

SCENA 6

ATALIA, MATAN, SUITA ATALIEI.

MATAN

Pot spune-acum, regină, în voie ce gîndesc ;
Să spun tot adevărul stăpînului regesc.
Simt cum un monstru creşte în umbra sfintei arce :
Nu aştepta, regină, nori grei să se descarce.
Că la Ioad se duse Abner, în zori, nu ştii ;
Dar ştii ce credincios e trecutei dinastii.
Ioad pe fiu-i poate ar vrea, de-i cu putinţă,
Ori pe copilul care în vis te ameninţă,
Să-l facă rege...

ATALIA

Bine că ochii mi-ai deschis,
Şi bănui ce-a vrut cerul să-mi prevestească-n vis.
Dar vreau, şi cît mai iute, să curm orice-ndoială.
Copilul, orice crede, dă lesne la iveală ;
Ades ca să ştii totul, de-ajuns e un cuvînt.

S-aduci copilul, Matan, vreau să-i vorbesc curînd.
Dar între timp, ai grijă, fără să dai alarma,
Ca tirienii gărzii să ia cu toţii arma.

SCENA 7

IOAD, IOSABETA, ATALIA, ZAHARIA, ABNER, SULAMITA, DOI LEVIŢI, CORUL, SUITA ATALIEI.

IOSABETA

(celor doi leviţi)

Voi, slujitori ai legii, cu ochii-n patru fiţi :
Păziţi copiii-aceştia dragi şi nepreţuiţi.

ABNER

Prinţesă, nu te teme, în mîna mea e paza.

ATALIA

O, ceruri ! El e ! El e ! Simt că mă prinde groaza.
Mă uit, şi tot mai bine revăd azi chipul său :
Soţie a lui Ioad, acesta-i fiul tău ?

IOSABETA

De el vorbeşti ?

ATALIA

De dînsul.

IOSABETA

Nu-s mama lui, vezi bine
Că fiul meu acesta-i.

ATALIA

Atunci, copile, cine
E tatăl tău ?

IOSABETA

Dar cerul pînă acum, firesc...

ATALIA

De ce atîta grabă ? Cu el vreau să vorbesc...
Fu lasă-l să răspundă.

IOSABETA

La vîrsta lui crezi oare
Că ale sale spuse pot fi lămuritoare ?

ATALIA

În vîrsta inocenței. În curăția sa,
Rostește adevărul și nu-l poate schimba.
Să spună tot ce știe, vreau să-i cunosc povestea.

IOSABETA

O, doamne ! luminează-l în clipele acestea !

ATALIA

Ce nume porți, copile ?

IOAS

Îmi spun Eliakin.

ATALIA

Și tatăl tău ?

IOAS

Orfan sînt ; nu știu de unde vin.
În grija celui veșnic, de cînd venii pe lume,
N-am cunoscut părinții, nici nu le știu de nume.

ATALIA

Ai rude ?

IOAS

Mi se spune că singur m-au lăsat.

ATALIA

Dar cînd şi cum ?

IOAS

Din clipa cînd viaţă mi s-a dat.

ATALIA

În ce ţinut văzut-ai lumina prima oară ?

IOAS

O patrie am : templul ; şi nu am altă ţară.

ATALIA

Dar unde ţi se spune atunci c-ai fost aflat ?

IOAS

Inconjurat de fiare, aproape sfîşiat.

ATALIA

Şi cine-aici te-aduse ?

IOAS

E o necunoscută
Ce nimeni nu o ştie şi n-a mai fost văzută.

ATALIA

Cine-ţi purtă de grijă, în primii ani, nu ştii ?

IOAS

Nu părăseşte domnul din ceruri, pe copii.
Preaînaltul, ce dă hrană şi păsărilor toate,

Împarte tuturora din marea-i bunătate.
Eu zilnic rugăciunea mi-o spun lîngă altar,
Şi hrană-mi dă preabunul, din ce primeşte-n dar.

ATALIA

Dar ce minune nouă mă tulbură, m-apasă ?
Copilul, vocea-i blîndă, făptura lui aleasă,
Mi alungă duşmănia din sufletu-mpietrit.
Şi nu ştiu... oare milă-i aceea ce-am simţit ?

ABNER

Aceasta e, regină, temutul duşman oare ?
Mai poţi tu da crezare la vise-nşelătoare ?
Afară dacă mila, ce te-a înfiorat,
Nu-i însăşi lovitura de care-ai tremurat.

ATALIA

(către Ioas şi Iosabeta)

Plecaţi ?

IOSABETA

A spus copilul ce ştie despre sine ;
Din faţa ta, regină, să plece, se cuvine.

ATALIA

(lui Ioas)

Nu. Stai. Şi spune-mi, ce faci în fiecare zi ?

IOAS

Slăvesc pe domnul. Legea-i încerc a mi-o-nsuşi,
Tot învăţînd citirea în cartea-i veşnic vie,
Şi mîna-mi se deprinde încet a o şi scrie.

ATALIA

Şi ce îţi spune legea ?

IOAS

Pe domnul să-l iubim,
Pe domnul, ce nu iartă cînd numele-i hulim.
El apără orfanii, el pe semeț îl frînge
Și pedepsește aspru pe cel ce varsă sînge.

ATALIA

Prea bine, dar în templu, întreg acest popor
Ce face ?

IOAS

Îl slăvește pe domnul domnilor.

ATALIA

Și domnul vrea să fie slăvit de-a pururi oare ?

IOAS

Da, nu e loc în templu decît de închinare.

ATALIA

Dar cum petreci altminteri ?

IOAS

Lîngă altar cînd stau,
Marelui preot smirna și sarea i le dau.
Văd slujba săvîrșită în toată strălucirea
Și-ascult, în coruri, psalții slăvind nemărginirea.

ATALIA

Cum, altceva mai vesel tu nu cunoști de loc ?
Pentr-un copil, e-o soartă lipsită de noroc.
Vino-n palatu-mi unde-s odoare minunate...

IOAS

Să părăsesc pe domnul și marea-i bunătate ?

ATALIA

Dar nimeni nu-ți va spune să-l uiți, de nu vei vrea.

IOAS

Nu i te-nchini.

ATALIA

Tu, însă, s-o faci o vei putea.

IOAS

Mă văd cum tu la idoli te-nchini, nu la preaînaltul...

ATALIA

Am zeul meu, copile ; la rîndul tău, ai altul.
Sînt amîndoi puternici.

IOAS

O, teme-te de-al meu !
Al tău nici nu există, al meu e dumnezeu.

ATALIA

La mine-a tale zile vor fi mult mai plăcute.

IOAS

Nu, pe cei răi norocul îi părăsește iute.

ATALIA

Dar cine-i rău ? Ia spune !

IOSABETA

Regină, nu uita,
Că-i un copil !

ATALIA

Se vede ce poate învăța.
Eliakin, ascultă, îmi place-a ta purtare.
Copil de rînd tu nu pari, nu ești ca orișicare.
Privește, sînt regină, și n-am moștenitor,
Tu leapădă-ți și tagma și portul din popor ;
De toată bogăția-mi să ai tu însuți parte,
Încearcă, dar ! Cuvinte eu nu arunc, deșarte.
Alăturea de mine, în orice loc mereu
Vei sta și pretutindeni vei fi ca fiul meu.

IOAS

Ca fiul tău ?

ATALIA

Întocmai. Și taci ?

IOAS

De bună seamă.
Să las așa părinte...

ATALIA

Ce spui ?

IOAS

Pentru-așa mamă !

ATALIA

Ce ținere de minte ! În tot ce spune el,
Pe Ióad și pe tine v-aud ; gîndiți la fel.
Așa foloase trageți din pacea ce v-am dat-o ?
Copiilor în suflet otrav-ați strecurat-o,
Și ura împotrivă-mi și neamului august,
Ca numele-mi să-l spună cu groază și dezgust.

IOSABETA

Mi știu cine aduse asupra lor năpasta :
O știe toată lumea ; și te mîndrești cu asta.

ATALIA

Da, în mînia-mi dreaptă, făcut-am lucru bun :
Am pedepsit copiii, părinții să-mi răzbun.
Ei mi-au fost în față și frate și părinte,
Iar mama azvîrlită din turn. Să nu țin minte
Cum au pierit în sînge-ntr-o zi optzeci de prinți ?
Simt și-azi fiori de groază în vinele-mi fierbinți !
De ce ? Pentru că mama pe drept îi pedepsise
Pe bîrfitori, pe ceata profeților de vise.
Dar eu, regină fără de suflet, fiică rea,
Robită slăbiciunii și milei, trebuia
Să nu răspund turbării și vorbelor deșarte,
Cu hulă pentru hulă, cu moarte pentru moarte ?
În viață să rămînă ai lui David nepoți,
Cînd voi pe-urmașii tatei ucisu-i-ați pe toți ?
Ce-aș fi pățit eu, dacă, din milă femeiască,
Lăsam, ca mamă bună, copiii să trăiască
Și nu loveam amarnic, să piară înecați
În sînge, orice rude ce voi le răsculați ?
Doar însuși zeul vostru, al răzbunării crunte,
Mi-l rupse între case-nrudite orice punte.
Eu îl urăsc pe David și orice strănepot
Îmi e urmaș și totuși străin eu îl socot.

IOSABETA

Și ai izbîndit în toate. Va judeca preaînaltul !

ATALIA

Știu, zeul vi-i refugiul unic, căci n-aveți altul.
Dar cum vă împlinește ce-a spus prin profeții ?
Veni-va acel rege să-nalțe seminții,
Din sîngele lui David, nădejde de-o vecie ?
Te las. Vom mai vorbi noi. Ce știu, mi-ajunge mie.
Ce-am vrut să văd, văzut-am.

ABNER

(către Iosabeta)

Păstrez cuvîntul dat :
Ia-ţi înapoi copiii ce mi-ai încredinţat.

SCENA 8

IOAS, IOSABETA, ZAHARIA, SULAMITA, IOAD, ABNER, LEVIŢI, CORUL.

IOSABETA

Cuvintele-ngîmfatei le-ai înţeles tu bine ?

IOAD

Te frămîntai zadarnic şi milă-aveam de tine.
Stam gata cu leviţii să-ţi sar într-ajutor,
Chiar de-ar fi fost cu tine o dată, aici să mor.

(către Ioas, îmbrăţişîndu-l)

Preasfîntul să te aibă în paza lui pe lume ;
Curajul tău, copile, e demn de sfîntu-i nume.
Abner, pentru credinţă şi ţie-ţi mulţumim.
Dar nu uita de ora cînd vrem să-ne-ntîlnim.
Această ucigaşă — vedeţi nelegiuirea !
Ne-a smuls din rugăciune, ne-a întinat privirea.
E vreme ca, din jertfe, un sînge nepătat
Şi lespedea s-o spele, pe unde a călcat.

SCENA 9

CORUL

O FATA DIN COR

În ochii-ne ce astru străluceşte ?
Şi ce va fi odată copilul minunat ?

Nici un păcat nu-l ispiteşte.
Splendori deşarte din palat
Pe toate le dispreţuieşte.

ALTA

Cînd unui zeu al Ataliei
Tămîie-aprinde şi îi cîntă,
Copilul – inimă vitează –
Pe domnul laudă-n vecie.
Şi ca profetul mort, Ilie,
O altă Isabelă-nfruntă.

ALTA

Dar cine e copilul cu tainică-obîrşie ?
Au cine să ne spună ? Fiu de profet să fie ?

ALTA

Aşa, odinioară, blajinul Samuel [1],
Crescut de mic pe lîngă preasfîntul tabernacol,
Ebreilor ajuns-a nădejde şi oracol.
O, de-ai putea să mîngîi, ca el, pe Izrael !

ALTA

Ce fericit va fi în viaţă
Copilul drag lui dumnezeu,
Ce de la domnul însuşi sublima lege-nvaţă !
De mic aude glasul său
Departe de mulţime crescut e din pruncie,
Cu mii de daruri dăruit,
De-amestec cu cei răi ferit
În sfînta-i nevinovăţie.

TOT CORUL

Ferice eşti, copilărie,
Cînd domnul te conduce şi scut el vrea să-ţi fie !

[1] Judecător al regatului Izrael, după legenda biblică ; la fel ca şi Moise, se spune că ar fi fost crescut într-un templu (n. r.).

ACEEAŞI VOCE
(singură)

Precum pe maluri de pîrău
Ce lunecă printr-o viroagă,
Ferit de crivățul cel rău
Un tînăr crin se-nalță, iubit de firea-ntreagă,
Departe de mulțime, crescut e din pruncie,
Cu mii de daruri dăruit,
De-amestec cu cei răi ferit
În sfînta-i nevinovăție.

TOT CORUL

Cel mai ferice dintre copiii lumii-ntregi,
Căci domnu-l creşte-n frica divinei sale legi !

O VOCE
(singură)

O, cît de greu străbate virtutea-abia născîndă,
Trecînd printre ispite, cînd vrea, nestrămutată,
Pe tine să te afle, cu inima curată !
Stau vicleniile la pîndă
Din drumul tău cel drept s-o scoată.
Dar unde pot să se ascundă
Cei buni, de răii ce se-arată,
Şi lumea în păcat inundă ?

O ALTA

Cetate scumpă nouă, regesc palat vestit,
O, munte, unde domnul în vremi a locuit,
Cum ai atras asupră-ți a cerului grea mînă ?
Cum rabzi, Ierusalime cu creştetul plecat,
Pe-această păcătoasă şi păgînă,
Ce-al regilor tăi scaun prin crimă-a uzurpat ?

TOT CORUL

Cum rabzi, Ierusalime, cu creştetul plecat,
Pe-această păcătoasă şi păgînă,
Ce-al regilor tăi scaun prin crimă-a uzurpat ?

ACEEAȘI VOCE
(în continuare)

În locul imnului fierbinte
Ce-l însoțea cu harfa David, în adorare
Slăvind pe domnul – unic stăpîn și bun părinte –
O, blînd norod, răspunde : cum poți răbda tu, oare,
Să blesteme-Atalia cu glas tare
Un nume ce doar regii-l rosteau, în clipe sfinte ?

O VOCE
(singură)

O, doamne, cîtă vreme astfel o să mai treacă ?
Cît vom vedea împotrivă-ți sculîndu-se cei răi
Și cîtă vreme-n templu, semeți, dușmanii tăi
Vor rîde de norodul ce-n fața ta se pleacă ?
O, doamne, cîtă vreme astfel o să mai treacă ?
Privind cum împotrivă-ți se-ncumetă cei răi ?

ALTA

Ei spun : oare virtutea de mult folos să fie ?
Petreceri și plăceri
Tu nu lași să te-mbie,
Deși nimica zeul nu-ți dă, din tot ce-i ceri.

ALTA

„Hai să cîntăm, să rîdem – spun hoardele păgîne –
Sărind din floare-n floare, gustînd mereu plăceri,
Noi să uităm de orice necazuri și dureri.
Nebun cine se-ncrede în ziua cea de mîne,
Cînd anii trec ca vîntul.
Hai să sorbim mai iute din azi ce ne rămîne,
Căci mîne, cine știe, ne va-nghiți pămîntul !"

TOT CORUL

Nefericiții-aceia să tremure de frică,
Să plîngă cei ce n-or vedea-n vecie

Cetatea ta prea sfîntă, splendoarea ei unică ;
Şi să cîntăm noi, care
Am cunoscut lumina-ţi în veci nemuritoare,
Puterea-ţi nesfîrşită şi marea-ţi dărnicie.

O VOCE
(singură)

Acela ce se scaldă-n plăcerile-i deşarte,
Cu cît se va alege ? Cît dintr-un vis, de care
Trezirea îl desparte.
La deşteptare, trista deşteptare.
În vreme ce săracul, la masa ta curată,
De pacea ta sublimă doar el avea-va parte,
Cei ce duc viaţă vinovată,
Din cupa cea de groază, din cupa nesecată,
În ziua ispăşirii vor bea pînă la moarte.

TOT CORUL

O, tristă deşteptare,
O, viselor fugare
Şi-atît de-amăgitoare !

ACTUL III

SCENA 1

MATAN, NABAL, CORUL.

MATAN

Înştiinţaţi, copile, pe soaţa lui Ioad :
Vreau să-i vorbesc, să vie, dar, neîntîrziat.

O FATĂ DIN COR

Matan ? Cum de-l mai rabdă pe trădător preasfîntul ?

NABAL

Nici una nu-ţi răspunde, Matan, şi fug ca vîntul !

MATAN

Să mergem înăuntru.

SCENA 2

ZAHARIA. MATAN, NABAL.

ZAHARIA

Dar unde ai mai vrea
S-ajungi cu îndrăzneala ? Aici nu vei intra.
A preoţilor numai e casa şi-i sfinţită.
Profanilor, prin lege, intrarea li-i oprită.
Pe cine cauţi ? Tata, în sfîntă-această zi

Nu vrea să vadă chipuri păgîne pe aci.
Iar mama-ngenunchiată fierbintea rugă-şi spune ;
Nu cuteza să tulburi pioasa-i rugăciune.

MATAN

Aştept, să fii pe pace ; stau pîn-o isprăvi.
Cinstitei tale mame vreau totuşi a-i vorbi.
Regina mă trimite la ea cu o solie.

SCENA 3

NABAL

Ne-nfruntă şi copiii, cu-aceeaşi semeţie !
Dar ce vrea Atalia ? Ce i s-a întîmplat,
De-i şovăie voinţa şi duhu-i tulburat ?
Ioad cînd a jignit-o adînc azi dimineaţă,
Şi-n vis, copilul sorţii i-ameninţa viaţa,
Pe preot, de mînie, credeam că-l va jertfi
Şi-n templu-acesta Baal stăpîn va deveni.
Nădejde, bucurie, lăsat-ai să se vadă
Şi aşteptam o parte să am şi eu din pradă.
De ce-ndoială-i gîndul reginei străbătut ?

MATAN

De două zile-ncoace-i de nerecunoscut.
Căci nu mai e' regina cu şart şi îndrăzneală,
Femeia ce-nvinsese a firii ei sfială,
Ce-ntîi făcea să-ngheţe duşmanii ei uimiţi,
Şi, clipa folosind-o, să-i lase nimiciţi.
În cugetu-i se-adună mustrări fără pricină
Ea şovăie şi-i iarăşi femeie, nu regină.
De-abia-i gonisem spaima că vin urgii cereşti,
Stîrnind veninul vrajbei şi-al urii strămoşeşti,
Şi ea-mi încredinţase regeasca-i răzbunare
Şi-mi poruncise garda s-o strîng în graba mare,

Când, fie că băiatul pe care l-a văzut,
Lăsat în voia soartei de cei ce l-au născut,
L-a potolit fiorul ce visul i-l lăsase,
Ori fie că vreun farmec în copilandru-aflase,
Azi şovăie-n mînie şi ce vrea, nu poţi şti ;
Amînă răzbunarea de azi, pe-o altă zi ;
Desface-ades tot ceea ce însăşi hotărăşte.
Iam spus : „Ştiu cine-i pruncul ce preotul îl creşte,
Se amintesc în şoaptă strămoşii lui vestiţi.
Ioad nu rar l-arată acestor răzvrătiţi
Evrei, ce un alt Moise aşteaptă-n el să vadă,
Şi vrăji şi semne false scorneşte, ca să-l creadă."
Pe loc văzui cum faţa reginei s-a aprins :
Nicicînd atît de iute minciuna nu a prins.
„Atîta frămîntare nu-i vrednică de mine",
Mi-a zis „Vreau fără preget să am dovezi depline.
Te duci la Iosabeta şi-i spui, din partea mea,
Că focul se va-ncinge şi fierul va tăia,
Şi templul lor pieri-va într-un prăpăd sălbatic,
De nu-mi dau, drept credinţă, copilul ca ostatic."

NABAL

Pentr-un copil ce nu ştiu nici cine l-a adus,
Pe care întîmplarea în braţe li l-a pus,
Nu vor lăsa ei templul să cadă în ţărînă.

MATAN

Mîndrie fără seamăn pe omu-acesta-l mînă.
Ioad, decît să-mi dee copilul închinat
Acelui zeu ce este de dînşii adorat,
Va îndura mai bine şi moartea cea mai crudă ;
Mai scump le e copilul decît li-e orice rudă,
Mi-a povestit regina ce-a fost şi-am priceput.
Că Ioad ştie bine din cine s-a născut.
Oricum ar fi, copilul noroc n-o să le poarte.
Nu-l dau şi ce se cade vor face mai departe.
Urăsc din suflet templul şi sper ca, în sfîrşit,
Să nu-l mai văd, să piară de flăcări mistuit.

NABAL

Dar ce-ţi aprinde-n suflet o ură-atît de mare ?
Credinţa ta în Baal e-atît de arzătoare ?
Te-ntreb ca unul care mă trag din Ismael [1]
Şi nu mă-nchin ca tine, şi nici ca Izrael.

MATAN

Evlavia-mi, crezi oare, c-atîta-i de aprinsă,
Că m-a lovit orbirea, că mintea mea învinsă
Uitat-a ce-i un idol, un simplu lemn pictat,
Ce, orice-aş face, tot e de carii măcinat ?
Levit fiind, în templu-mi făcui ucenicia,
Şi în acelaşi templu făcui şi preoţia,
Dar jugul lui Iehova să-l rabd eu nu puteam ;
Mărire şi putere, cu patimă doream.
Nu cred că e nevoie să-ţi mai aduc aminte
De cearta mea cu Ioad, ce-mi tot lua-nainte ;
Lui — împlinirea slujbei, în sacrele odăjdii,
Iar mie — lupta vană şi plînsul deznădejdii ;
Învins de el, pe dată ales-am altă cale :
De-atunci cu trup şi suflet slujesc curţii regale.
Treptat ajunsei sfetnic de taină, la palat ;
Cuvîntu-mi drept poruncă din cer e ascultat ;
Acum ştiu cum sînt regii, ştiu arta linguşirii
Ce pune flori pe buza prăpastiei pieirii.
Urmînd ale lor patimi, nimic nu-mi este sfînt ;
Ţinînd de toane seama, mă mlădii după vînt.
Ne-nduplecatul Ioad, cuvîntul său sălbatic
Le supără auzul deprins c-un grai molatic.
În schimb ştiu adevărul uşor să li-l ascund
Şi-astfel, prin dibăcie, în inimi le pătrund,
Le înveşmînt turbarea-n culori amăgitoare,
Pentru plebeul sînge n-am milă, nici cruţare.
Apoi, cînd Atalia şi-aduse noul zeu,
Îl înălţă şi-n cinstea-i clădi un templu-al său,
Plîngea Ierusalimul de crunta pîngărire

[1] Ismael e considerat fondatorul religiilor islamice (n. r.).

Şi seminţia Levi, în spaima-i peste fire,
Sălbatic către ceruri striga durerea ei.
Atunci, dînd singur pildă fricoşilor ebrei,
Ieşii, în văzul lumii, din legea veche-afară
Şi-ajunsei mare preot al lui Baal în ţară.
Pentru Ioad, de-atuncea, sînt un temut rival ;
Tiara mea şi rangul mă fac cu el egal.
Dar orişicît mă aflu pe-o culme de mărire,
Nu-mi piere dumnezeul trădat din amintire ;
Din frica mea de dînsul eu încă nu m-am smuls
Şi tocmai de aceea-l urăsc mereu mai mult.
O, de-aş putea ca templul să i-l lovesc amarnic,
Făcînd astfel dovadă c-ameninţă zadarnic,
Peste ruini şi leşuri biruitor să trec,
Mustrările de cuget în crimă să le-nec !
Dar vine Iosabeta.

SCENA 4

IOSABETA, MATAN, NABAL.

MATAN

Trimis sînt de regină,
Ca-n locul urii, pacea s-o readuc, senină.
Prinţesă, ai un suflet atît de blînd şi bun ;
Aş vrea să nu te mire aceea ce-o să-ţi spun.
Un vis ce-avu regina, (dar poate visu-nşeală),
Acum se întăreşte c-o nouă bănuială :
O uneltire-i pusă pe seama lui Ioad ;
Săgeţile mîniei spre el s-au îndreptat.
Eu lui – şi nu mă laud – făcutu-i-am doar bine ;
Deşi el totdeauna nedrept a fost cu mine,
Vreau să-i întorc prin bine trecutele jigniri
Şi pace-aduc din partea regeştii stăpîniri.
Trăiţi precum vă place şi ţineţi sărbătoare
Cum vreţi, dar daţi reginei zălog de ascultare ;
– S-o-nduplec să nu-l ceară zadarnic m-am zbătut –
Ea cere pe orfanul ce-n templu l-a văzut.

IOSABETA

Eliakin !

MATAN

Mă crede, am îndrăznit a-i spune
Că temerea de visuri e totuşi slăbiciune.
Dar ea cu drept vedea-va în voi duşmani juraţi,
De nu voiţi, acuma, copilul să mi-l daţi.
Cu nerăbdare-aşteaptă răspunsul – ce veţi face ?

IOSABETA

Aceasta e solia ce tu o crezi de pace ?

MATAN

In cumpănă staţi încă, atunci cînd, drept răspuns,
Bunăvoinţa numai vă este de ajuns ?

IOSABETA

Mirată-aş fi fost, Matan, să-ţi laşi făţărnicia,
Din suflet să-ţi vorbească, o dată, omenia,
Tu cel ce doar de rele ai fost născocitor,
Să fii o dată-n viaţă şi binefăcător.

MATAN

De ce te plîngi ? Adus-am pe capul tău urgia,
Pe fiul tău venit-am să-l smulg, pe Zaharia ?
Au cine e copilul atît de îndrăgit ?
O dragoste prea mare îmi dă de bănuit.
De ce o fi copilul aşa comoară rară ?
Ori e sortit să fie dezrobitor de ţară ?
Pricepi că-mpotrivirea menită-i a-ntări
Un zvon ce se întinde şoptit, din zi în zi.

IOSABETA

Ce zvon ?

MATAN

Cum că băiatul acesta-i de neam mare
Şi-l creşteţi pentru nalta menire ce o are.

IOSABETA

Mînia ţi-a stîrnit-o un zvon de acest fel ?

MATAN

Uşor să faci, prinţesă, dovada că mă-nşel.
Eu ştiu că numai ură nutreşti pentru minciună,
Că viaţa chiar ţi-ai da-o oricînd, cu voie bună,
De-ar trebui ca preţul să fie un cuvînt
Ce-ar arunca o umbră pe adevărul sfînt.
Al cui este copilul, tot nu-i vreo urmă încă ?
Ascunsa-i obîrşie e-aceeaşi taină-adîncă ?
Nu-i ştiţi părinţii ; bine ; dar greu ar fi de spus,
Lui Ioad, cînd şi cine, în templu l-a adus ?
Eu te ascult, prinţesă, şi gata-s a te crede.
Dar nu-ţi uita stăpînul din cer, care te vede.

IOSABETA

Cum poţi tu însuţi oare vorbi de dumnezeu,
Păgîn ce pretutindeni blestemi numele său ?
Tu vii să spui că el e lumină şi dreptate
Tu, ce-ţi înalţi trufia pe-altare blestemate,
De unde se revarsă minciună şi venin,
Tu, trădător de lege, înşelător hain ?

SCENA 5

IOAD, IOSABETA, MATAN, NABAL.

IOAD

Un preot al lui Baal aci ? Profanatorul !
Tu, fiică a lui David, vorbeşti cu trădătorul ?

Şi-asculţi ce spune ? Teamă nu-ţi e că un abis,
Adînc ca însuşi iadul, sub paşii lui deschis
Cu foc o să-l încingă pe el, dar şi pe tine,
Să pieri cu el sub ziduri ce mîine-or fi-n ruine ?
Ce vrea ? Tu cum poţi oare pe apostat să-l laşi
Să spurce cu fiinţa-i murdară-acest lăcaş ?

MATAN

Ioad, ca-ntotdeauna, e tunet şi mînie.
Dar azi i-ar prinde bine puţină cumînţie.
Cu mine să vorbească ceva mai cu ocol :
Jignită e regina, cînd îi jigneşti un sol.

IOAD

Ce poate-aduce sluga-i decît o grea poruncă ?
Şi ce năpastă nouă asupră-ne aruncă ?

MATAN

Poruncile reginei prinţesei i le-am spus.

IOAD

Să-mi piei din faţă, fiară cum alte-n lume nu-s.
Ce vrei acum, e-o culme de groază şi de ură !
O să-ţi plătească domnul cu dreapta lui măsură,
Ca lui Abiron, Datan, Doeg, Aşitofel [1] :
Şi cîinii căror domnul le-a dat pe Isabel
Aşteaptă numai semnul asupra ta să cadă ;
La poarta ta stau gata şi strigă după pradă.

MATAN

(tulburat)

O să vedem chiar astăzi cui din noi doi i-e dat...
Nabal, să mergem, haide !

[1] Leviţi care s-au răzvrătit împotriva lui Molse şi pe care — cum spune legenda — i-a înghiţit pămîntul (n. r.).

NABAL

Dar ce s-a întîmplat ?
Eşti tulburat se vede, căci pasul tău greşeşte.
Pe-aici e drumul nostru.

SCENA 6

IOAD, IOSABETA.

IOSABETA

Furtuna izbucneşte.
Regina, mînioasă, îl cere pe copil.
De nu mă-nşel, nici templul nu-i poate fi azil.
Şi naşterea-i şi planul încep să ţi-l cunoască,
Pe tatăl lui Eliakin, Matan sta să-l numească.

IOAD

Vicleanul Matan oare de unde l-a aflat ?
Ori poate-n tulburarea-ţi, prea mare, te-ai trădat ?

IOSABETA

Mă crede, vream s-o birui, pe cît îmi sta-n putinţă,
Dar vezi că tot mai grele primejdii ne-ameninţă.
Copilul pentru vremuri mai bune să-l păstrăm.
Ei vor să ni-l răpească, deci cată să-l scăpăm,
Cît nu se strînge plasa cu care-l înconjoară.
Din nou îl voi ascunde, să nu le cadă-n gheară.
Mai e deschisă poarta şi calea, şi le ştiu ;
Aş vrea să duc copilul departe, în pustiu.
Sînt gata. Ştiu din templu o tainică ieşire,
Pe unde, făr-a prinde vreun om măcar de ştire,
Să scot copilu-n vale, peste Cedron să trec,
Prin vad sau prin bulboane şi în deşert să plec,
Cum a scăpat şi David odată, în pustie,

Cînd fiul împotrivă-i se ridică-n mînie.
Mi-e mai puţină teamă de lei, pentru copil...
Dar cum ar fi, la Iehu de-i căutăm azil ?
Eu zic să-i dăm lui Iehu comoara noastră-n pază ;
Da, iată-un gînd, stăpîne, ce poate ne salvează.
În ţara lui, chiar astăzi aş mai putea s-ajung
Şi pînă la palatu-i nu este drumul lung.
Doar inima lui Iehu nu-i neînduplecată ;
De numele lui David va fi adînc mişcată.
Căci orice rege, oricît de crud şi de mişel,
– Afară numai dacă nu e o Isabel –
Nefericirea-acestui orfan o va-nţelege :
Doar soarta lui o poate avea orice alt rege.

IOAD

Ţi-i sfatul plin de frică şi să-l urmez mai vrei ?
Pe sprijinul lui Iehu cum poţi să pui temei ?

IOSABETA

Să fim cu prevedere, preaînaltul ne opreşte ?
Să-i laşi în grijă totul, tu nu crezi că-l jigneşte ?
Nu-s oamenii unealta stăpînului de sus ?
Nu el, lui Iehu-n mînă, pumnalul i l-a pus ?

IOAD

Dar Iehu, ales de-adînca-i şi marea-înţelepciune,
El, Iehu-n care stărui nădejdea a ţi-o pune,
Tot binele uitat-a pe urmă, prea degrab ;
Doar vezi c-o lasă-n pace pe fiica lui Ahab.
El însuşi de la regii din Izrael învaţă
Şi idoli ca-n Egipet în templu-i se răsfaţă.
Şi Iehu, ce pe dealuri altare a clădit,
Să-nalţe către ceruri un fum nelegiuit
El să răzbune legea călcată, nu mai poate,
Căci inima şi mîna-i azi nu mai sînt curate.
S-avem nădejde numai în sprijinul divin.

Din tainiță să iasă chiar azi Eliakin,
Purtînd pe fruntea-i pură a regilor cunună.
S-o facem mai devreme, pînă ce nu-și adună
Matan pe ucigașii pe care i-a tocmit.

SCENA 7

IOAD, IOSABETA, AZARIA, CORUL, MAI MULȚI LEVIȚI.

IOAD

Azaria, ia spune : e templul zăvorît ?

AZARIA

Da, ușile, în fața-mi, au fost închise bine.

IOAD

Aci rămas-au numai leviții și cu tine ?

AZARIA

De două ori lăcașul înconjurai. Și nu-i
Un om, căci fiecare fugi la casa lui,
Împrăștiați ca turma de oi, cînd se-nspăimîntă.
Rămasă-n rugăciune e numai gintea sfîntă.
De cînd norodul nostru scăpat-a din Egipt,
Nicicînd mai mare groază ca astăzi n-a trăit.

IOAD

Nevolnic neam ce parcă-i născut pentru robie,
Și dîrz numai cu domnul ! Dar noi – la datorie !
De ce mai stau copiii aceștia printre noi ?

O FATA DIN COR

Cum am putea noi oare pleca de lîngă voi ?
În templul sfînt privite să fim doar ca străine ?

Preasfinte, fraţii noştri, părinţii-s lîngă tine.

O ALTA

De nu putem a obştii durere s-alinăm,
De nu putem ca Iahel [1], cu braţul, să sfărmăm
Duşmanului credinţei nevrednica lui ţeastă,
Putem aduce jertfă, cu drag, viaţa noastră.
Cu braţul vostru, templul cînd îl veţi apăra,
Noi, domnului, cu lacrimi fierbinţi ne vom ruga.

IOAD

Priveşte-ţi oastea, doamne ! Eterna-nţelepciune
Copiii, preoţimea vor astăzi s-o răzbune !
Dar dacă tu îi sprijini, nicicînd nu vor cădea.
Chiar din mormînt ieşi-vom, de este vrerea ta.
Căci tu loveşti şi vindeci, tu moarte dai şi viaţă,
Nădejdea lor nu este în propriile braţă,
Nădejdea lor e-n tine, acum ca şi-alteori,
Precum jurat-ai celui mai sfînt din regii lor.
Nădejdea lor e templul, lăcaşul tău anume,
Ce va dura cît soare pe cer va fi şi lume.
Dar ce este fiorul cel sfînt ce m-a cuprins ?
Ori duhul celui veşnic asupră-mi a descins ?
E el. Îi simt căldura. L-aud. Şi o lumină,
Prin veacuri viitoare, mi-arată ce-o să vină.
Cîntaţi ! Sunaţi din strune de harfă, voi, leviţi !
Divinul ritm al lumii, cîntînd, îl însoţiţi.

CORUL
(acompaniat de toate instrumentele)

Fă s-auzim, stăpîne, din partea ta o veste,
Oracol ce aprinde în inimi viaţă nouă,
Aşa cum pentru iarbă este,
În zori de primăvară, îmbălsămata rouă.

[1] Legenda biblică spune că Iahel l-a ucis pe un duşman al regatului izraelit, în timp ce acesta dormea (n. r.).

IOAD

O, cer, auzi-mi glasul ! S-asculte tot pămîntul !
Iacob [1], mai spui şi-acuma că te-a uitat preaînaltul ?
Pieriţi, nemernici ! Domnul îşi va rosti cuvîntul !

(muzica se aude din nou şi Ioad continuă :)

Cum oare purul aur în plumb s-a preschimbat ?
Şi cum de-a fost un preot în templu sugrumat ?
Ierusalim, vai ţie, amară ţi-este soarta :
Profeţi trimite cerul — şi-n tine-şi află moartea !
Să nu aştepţi nici mila stăpînului divin.
Tămîia ta nu are mirezmă, ci venin...
Au unde duc pe-aceste femei, pe-aceşti copii ?
Cetate-a lumii, domnul te-a şters de pe pămînt.
Ţi-s preoţii-n robie, iar regii-ţi nu mai sînt.
Nici jertfe nu vrea domnul, nici psalmi, nici cînturi vii.
Văd templul cum se darmă ; ard cedrii ca făclii.
Ierusalime, jalea mă doboară,
Destul o zi, ca toată splendoarea ta să piară
Şi ochii mei să fie două izvoare vii,
Ce fără încetare plîng soarta ta amară !

AZARIA

O, templu sfînt !

IOSABETA

O, David !

CORUL

O, doamne-ndurător,
Fă mila ta şi harul din nou spre noi să vie !

(muzica reîncepe, apoi iar încetează)

IOSABETA

De unde să ne vie acel izbăvitor,
Ce trebuia să fie din regi coborîtor ?

---

[1] Patriarh în mitologia ebraică (n. r.).

IOAD

Să pregăteşti, prinţesă, coroana triumfală
Ce David a purtat-o pe fruntea sa regală.

(către leviţi)

Iar, voi, leviţi, la locul ferit de ochi păgîni,
Urmaţi-mă : e timpul să ţineţi arme-n mîni.
Acolo-s lănci şi arcuri şi spade, sumedenii,
Ce-n vremuri le stropiră cu sînge-filistenii,
Sînt armele pe care David triumfător
Le-a închinat acelui suprem ocrotitor.
Ce rost mai nalt putea-vor avea vreodată ele ?
Le veţi primi acuma din chiar mîinile mele.

SCENA 8

SULAMITA, CORUL.

SULAMITA

Surorilor, ce temeri ! Ce frămîntări cumplite !
Acestea sînt prinosul şi roadele dintîie,
Şi jertfele şi norul de tămîie
Ce azi urmau, o, doamne, să-ţi fie dăruite ?

O FATA DIN COR

Priveliştea – ce tristă-i şi cum ne înspăimîntă !
Vai, cine se-aştepta să vadă
Cîndva-n a păcii casă sfîntă
Ucigătoarea lance, scînteietoarea spadă ?

ALTA

Cînd templul e-n primejdii, cum stai în nepăsare,
Ierusalime, cum stai mut ?
De ce Abner, viteazul, rămîne nevăzut ?
De ce în apărare nu ne sare ?

SULAMITA

Cînd curtea domnitoare a pus în loc de lege
Doar silă şi-mpilare,
Cînd rangul răsplăteşte şi alege
Pe cel ce se tîrăşte în oarbă ascultare,
De unde vreţi voi ajutor să vie
Să apere ce-i nevinovăţie ?

ALTA

În cumpăna aceasta, în vuiet de furtună,
Cui i se pregăteşte a regelui cunună ?

SULAMITA

Iehova a vorbit.
Dar cine tălmăceşte ce a dezvăluit
Profetului ? Şi cine
Ne spune dacă arma-i în apărare vine,
Ori dacă ne aduce-un trist sfîrşit ?

TOT CORUL

(cîntînd)

Ameninţare — ori poate făgăduinţă vie ?
Prezicerea-i de bine, de rău ? Ce taină-ascunde ?
Cum se împacă glasul de mînie
Cu dragostea ce lumea întreagă o pătrunde ?

O VOCE

(singură)

Da, va pieri Sionul. Văpaia, vijelia
Vor arunca podoaba-i la pămînt.

O ALTA VOCE

Dar templul este veşnic, zidit pe temelia
Eternului cuvînt.

PRIMA

Văd toată strălucirea-i cum scade şi se stinge.

A DOUA

Văd cum a lui lumină pămîntul îl încinge.

PRIMA

În groaznică genune îl văd cum se cufundă.

A DOUA

Pe fruntea sa cunună de stele o să poarte.

PRIMA

Ce înjosire cruntă !

A DOUA

Ce glorii fără moarte !

PRIMA

Ce strigăte de jale !

A DOUA

Ce cîntece de slavă !

A TREIA

Răbdare ! vine ceasul cînd domnul o să spună
Adîncul tîlc al tainei.

TOATE TREI

Să ne plecăm, cînd tună
Mînia lui grozavă :
Să credem că iubirea-i ne-aduce vreme bună.

Aceluia ce ţi se-nchină
Îi este sufletu-mpăcat.
El caută în toate voinţa ta divină,
Pe sine – niciodat !
Pe sumbra noastră tină şi-n ceruri de lumină,
Ce fericire poate să fie mai deplină,
Decît e împăcarea acelui ce se-nchină ?

ACTUL IV

SCENA 1

IOAS, IOSABETA, ZAHARIA, SULAMITA, UN LEVIT, CORUL.

SULAMITA

De mama mea alături, păşind cu maiestate
Eliakin se-ndreaptă spre-altar, cu al meu frate.
Dar ei în mîini ce poartă, ascuns de-un văl uşor ?
Ce spadă duc leviţii ce merg în fruntea lor ?

IOSABETA

(lui Zabaria)

Tu, fiule, acuma, cu plecăciune lasă
Temuta carte-a legii pe astă sfîntă masă.
Augusta diademă tu, scump Eliakin,
S-o laşi lîngă scriptura cuvîntului divin.
Leviţi, luaţi aminte, Ioad prin mine spune :
Lîngă coroană, spada lui David se va pune.

IOAS

Prinţesă, ce-mi văd ochii nu au văzut nicicînd
O spadă-diademă şi-alături, sulul sfînt !
De cînd în casa-i domnul îmi dete-adăpostire,
Eu n-am văzut vreodată astfel de pregătire.

IOSABETA

La tot ce-ntrebi, răspunsul nu va întîrzia.

IOAS

Ce vrei să faci ? Coroana s-o pui pe fruntea mea ?
Dar nu te temi, prințesă, că nici nu se cuvine.
Un părăsit în codru, de cine știe cine,
Atingă diadema viteazului David ?

IOSABETA

(încercîndu-i diadema)

Copile, eu fac ceea ce mi s-a poruncit.

IOAS

Dar ce este, prințesă ? eu îți aud suspinul
Ba chiar și plîngi ! De milă ? Oare-mi cunoști destinul ?
Ursit îmi este poate să fiu sacrificat,
Ca singura fiică-a lui Ieftah [1], altă dat ?
Cu prețul vieții mele s-aduc din ceruri pace ?
Vai, tatăl, cu copilul, ce vrea, aceea face !

IOSABETA

Divina vrere, iată, cine-ți va tălmăci.
Copile, nu te teme !

(celorlalți)

Dar noi plecăm de-aci.

SCENA 2

IOAD, IOAS.

IOAS

(căzînd la pieptul marelui preot)

O, tată !

---

[1] Legenda biblică spune că Ieftah, judecător al triburilor ebree, porrnd la luptă, a făcut legămînt că, dacă va izbîndi, va jertfi prima persoană care-i va ieși în cale ; și cum aceasta a fost fiica sa, el a ndeplinit-o, potrivit legămîntului făcut (n. r.).

IOAD

Ce-i, copile ?

IOAS

Această pregătire... ?

IOAD

Vin, fiul meu, anume să-ţi dau acum de ştire,
Să afli tu întîiul, ce soartă dumnezeu
Prin tine făureşte poporului ebreu.
Ai îndrăzneală nouă, credinţă şi mai tare.
E timp s-arăţi fierbintea evlavie pe care
În suflet ţi-am sădit-o, e timpul să plăteşti
Lui dumnezeu din ceruri tot ce îi datoreşti.
Simţi tu această caldă şi nobilă dorinţă ?

IOAS

Sînt gata să-mi dau viaţa, după a sa voinţă.

IOAD

Ţi s-a citit adesea de vechii noştri regi :
Îţi aminteşti, copile, la cîte aspre legi,
Spre-a fi de sceptru vrednic, un rege se supune ?

IOAS

Un rege drept, cuvîntul dumnezeiesc o spune,
Nu pune preţ pe aur şi pe comori, nicicînd ;
De dumnezeu se teme şi pururi are-n gînd
Învăţătura-i sacră, poruncile-i severe ;
Corvezi şi biruri grele poporului nu-i cere.

IOAD

Cunoşti atîtea pilde ; de-ar fi ca să alegi
Cui ai voi să semeni, copile, dintre regi ?

IOAS

David a fost statornic supus către preaînaltul ;
El pildă-i pentru mine, cum nu e nimeni altul.

IOAD

N-ai face precum regii cu numele pătat,
Ohozias şi Ioram – vestiţi doar prin păcat ?

IOAS

Vai, tată !

IOAD

De ce pregeţi, cînd întrebarea-i clară ?

IOAS

Oricine-ar face astfel, asemeni lor să piară.

(Ioad îngenunchează-n faţa lui Ioas)

Cum, în genunchi, părinte, să cazi, şi-n faţa cui ?

IOAD

Îngenunchez, stăpîne, în faţa regelui.
Ioas, vreau demn de David, strămoşul lui, să fie !

IOAS

Ioas sînt eu ?

IOAD

Minunea ţi-a fost ursită ţie !
Erai un prunc în faşă. Cel veşnic te-a scăpat,
Din plin măcel, de fierul în trupul tău intrat,
Bunicii ucigaşe zădărnicindu-i planul.
Dar ura ei mai vede în tine şi-azi duşmanul.
Turbată urmărit-a să piară neamu-i tot,
Cu tine să stîrpească şi ultimu-i nepot ;

În furia-i şi astăzi ea caută oriunde
Pe-acela ce în tine sub alt nume se-ascunde.
Dar adunat-am, rege, întregul tău popor,
Sub steag ; să te răzbune, cu toţii ard de dor.
Intraţi, voi, căpetenii din spiţele alese
Ca să slujiţi cu rîndul în jurul sfintei mese.

SCENA 3

IOAS, IOAD, AZARIA, ISMAIL ŞI ALTE TREI CAPETENII ALE LEVIŢILOR.

IOAD

(continuă)

Să lupte pentru tine, aceştia, rege, vor ;
Îmi ţin cuvîntul, preoţi, priviţi pe domnitor.

AZARIA

Eliakin ?

ISMAIL

Copilul cel cu purtări alese... ?

IOAD

Al regilor din Iuda urmaş vă jur că este.
E fiul cel din urmă al lui Ohozias,
Al cărui nume este, cum ştiţi şi voi, Ioas.
Crezîndu-l că pierise din frageda pruncie
Cu fraţii săi deodată, cînd cu sălbăticie
Cuţitul retezase vlăstar după vlăstar,
Cu voi plîngea tot Iuda destinul său amar.
Dar domnu-mpiedecase mîrşava lovitură
Şi inima lui Ioas şi-a mai păstrat căldură,
Şi astfel Iosabeta-nşelat-a pe călău,
Scăpînd copilu-n sînge, ascuns la sînul său.
N-a fost părtaş la furtu-i vreun altul decît mine ;
Cu doica sa, în templu l-ascunsei cît mai bine.

IOAS

De-atîtea binefaceri ce-adînc mă copleşesc,
Putea-voi eu, părinte, cîndva să mă plătesc ?

IOAD

Nu e acuma timpul s-arăţi recunoştinţa.
Regele vostru – iată-l. Vi s-a-mplinit dorinţa.
În taină pînă astăzi cu grijă l-am ţinut ;
Să duceţi voi la capăt, leviţi, ce-am început.
A Isabelei fiică va înţelege-ndată
Că Ioas e în viaţă şi-atuncea, ca turbată,
Va vrea de astădată şi chiar cît de curînd,
Chiar fără a-l cunoaşte, să-l ştie în mormînt.
Datori sînteţi, voi, preoţi, să-mpiedecaţi urgia ;
E timp să se sfîrşească, ebrei, cu tirania.
Ucişi sînt prinţii ; legea e vie, s-o-nălţaţi ;
Acestor două triburi un rege să redaţi.
Primejdioasă faptă, dar mare şi-ndrăzneaţă,
E să ataci pe tronu-i regina cea semeaţă,
Sub ale cărei steaguri s-au strîns prea numeroşi
Străini plini de cruzime, ebrei necredincioşi.
Dar călăuza-mi este atoatevăzătorul :
Pentru ebrei, copilul acesta-i viitorul.
Regina se şi teme de-al domnului blestem ;
Eu, înşelîndu-i veghea, putut-am să vă chem.
Ne crede fără arme şi fără de putere ;
Să-ncoronăm pe Ioas, şi fără-ntîrziere
Neînfricaţi să mergem, chemînd într-ajutor
Pe-acela ce în lupte e drept judecător.
Credinţa, de sub spuză trezind-o, s-o aprindem,
Să căutăm regina chiar în palat s-o prindem.
Nemernicii ce astăzi ca-n somn stau cufundaţi,
Cînd vor vedea-n odăjdii pe preoţii-narmaţi,
Putea-vor pilda noastră şi-atunci să n-o urmeze ?
Un prinţ pe care-n templu vru domnul să-l salveze,
Marele preot însuşi, leviţii toţi păşind,
Şi-n mîinile lor sacre vedea-vor strălucind
Doar armele ce David lui dumnezeu le dase –

Priveliştea putea-va pe oameni reci să-i lase ?
Stîrni-va domnul groază în inimi de duşmani,
Loviţi, dar, fără preget, vrăjmaşul tirian,
Loviţi, şi, chiar mai tare, de-ar fi izraeliţii.
Să nu uitaţi trecutul : vă trageţi din leviţii
Ce-atunci cînd, în pustie, prea mulţi din Izrael,
Ca zeu îşi înălţară egipticul viţel,
N-au pregetat să treacă prin sabie, chiar rude,
Cu păcătosul sînge pumnalele să-şi ude ;
Şi astfel marea cinste a fost s-o moşteniţi,
Ca, dintre toţi, voi singuri altarul să-l slujiţi.
Vă văd de dorul luptei arzînd de nerăbdare ;
Dar mai întîi, pe lege să jure fiecare
Că-i gata să trăiască, să lupte, şi, de-o fi,
Să moară pentru marea izbîndei noastre zi.

AZARIA

Jur pentru noi, jur pentru toţi ce simt ca mine,
Ioas să aibă tronul ce lui i se cuvine.
În teacă să nu intre o sabie, cîţi ani
Mai e încă-n viaţă vreunul din duşmani.
Iar cel ce jurămîntul îl va lăsa-n uitare,
Să-ţi simtă, doamne, braţul şi crunta răzbunare ;
Lipsit de-a tale daruri, şi el, şi ai săi fii,
Să fie printre morţii ce nu vrei să-i mai ştii.

IOAD

E vremea ca, la rîndu-ţi, să juri tu însuţi, rege,
Că vei păzi întocmai eterna, sfînta lege.

IOAS

Aş cuteza vreodată să nu îi fiu supus ?

IOAD

O, fiul meu, îmi iartă că „fiu“ cu ţi-am mai spus,
Îmi iartă-nduioşarea şi lacrima ce-o cheamă
În ochii-mi, pentru tine, o-ndreptăţită teamă.
Ai fost crescut departe de tron şi de măriri ;

Tu nu cunoşti otrava acestor amăgiri ;
Tu nu cunoşti beţia puterii ne-nfrînate,
Nici glasul linguşirii, cu vrăji înveninate.
Curînd ei îţi vor spune c-acele sfinte legi
Peste norod stăpîne-s, dar slugi sînt pentru regi ;
Că peste-a sa voinţă, alt frîu un rege n-are ;
Că nici o jertfă pentru mărirea-i nu-i prea mare ;
Că plînsului şi muncii, poporul e sortit,
Şi vrea de-un sceptru aspru să fie stăpînit ;
Că de n-apeşi poporul, curînd el te apasă.
Aşa, din vorbă-n vorbă, pe-o vale tot mai joasă
Te-atrag, ca să-ntineze tot sufletu-ţi curat,
S-ajungi pînă la ura de ce-i adevărat
Şi groaznică să-ţi pară virtutea la privire.
Pe cel mai mare rege l-au dus în rătăcire !
Să juri pe-această carte, noi toţi de faţă stînd,
Că pururea la domnul va fi întîiu-ţi gînd ;
Rău cu cei răi, în tine cei buni un scut găsească,
Între săraci şi tine, scriptura hotărască.
Şi nu uita de vremea cînd tu, în albul strai,
Sărman erai ca dînşii, un biet orfan erai.

IOAS

Mă leg porunca legii s-o-ndeplinesc în toate ;
Iar de te uit, o, doamne, pedeapsa n-o abate !

IOAD

Să mergem, mirul sacru să ungă fruntea ta.
Poftește, Iosabeta, acum puteţi intra.

SCENA 4

IOAS, IOAD, IOSABETA, ZAHARIA, SULAMITA, AZARIA, ISMAIL, CELE TREI CĂPETENII ALE LEVIŢILOR, CORUL.

IOSABETA

(îmbrăţişînd pe Ioas)

O, rege, os din David !

IOAS

O, mama mea cea dreaptă !
Un frate, Zaharia, să-i cazi la piept aşteaptă !

IOSABETA

(către Zabaria)

Îngenunchează-n faţa-i ; e rege, fiul meu.

(Zabaria se aruncă la picioarele lui Ioas)

IOAD

(în timp ce copiii se-mbrăţişează)

Uniţi cum sînteţi astăzi, copii, de-aţi fi mereu !

IOSABETA
(lui Ioas)

Acuma ştii deci care ţi-e viţa părintească ?

IOAS

Dar ştiu şi cine viaţa fu gata să-mi răpească !

IOSABETA

Deci pot să-ţi spun pe nume, Ioas, din astă zi ?

IOAS

Şi pururea, o, mamă, Ioas te va iubi.

CORUL

Cum, e... ?

IOSABETA

Ioas.

IOAD

O clipă, levitul ce ne spune ?

SCENA 5

IOAS, IOAD, IOSABETA, ZAHARIA, SULAMITA, AZARIA, ISMAIL, CELE TREI CAPETENII ALE LEVIȚILOR, UN LEVIT, CORUL.

UN LEVIT

Eu nu știu ce-mpotriva preaînaltului se pune
La cale ; dar văd arme sclipind din orice loc ;
Și steaguri văd, și taberi, și vălvătîi de foc.
Se pare că regina și-a strîns oștile sale
Și pentru ajutoare închisă-i orice cale.
Chiar muntele pe care stă templul venerat,
De tirieni obraznici a fost împresurat.
Un tirian ne spuse – tot ocărînd amarnic –
Că-Abner e pus în lanțuri și-l așteptăm zadarnic.

IOSABETA

(către Ioas)

Să ni te dee, cerul, la ce va mai fi vrut ?
Ca să te scap, făcut-am tot ceea ce-am putut ;
Iar domnul, azi, de David nu-și mai aduce-aminte...

IOAD

Cum, nu te temi că focul mîniei sale sfinte
Cădea-va peste tine și peste rege chiar ?
Și dacă preaînaltul ar vrea să-l smulgă iar
De lîngă noi, din spița-i să nu rămîie unul –
Nu ești pe sfîntul munte, unde Avram [1], strămbunul,
Drept jertfă pregătise un fiu nevinovat,
Scump rod al bătrîneții, pe rugul înălțat,
Cuțitu-l îndreptase spre el, fără cîrteală,
Lăsînd să-și țină domnul a sa făgăduială –
Deși jertfindu-și fiul, vedea pierind cu el
Nădejdea cea din urmă și neamul Izrael ?
Să ne-mpărțim, prieteni ! Ai, Ismail, în pază,

[1] Patriarh, după legenda biblică ; ascultînd porunca lui dumnezeu, care voia să-i încerce credința, a fost gata să-și sacrifice fiul, pe Isaac (n. r.).

Tot zidul ce izbit e în zori de-ntîia rază.
Tu, cel de miazănoapte ; tu, cel dinspre apus ;
La miazăzi, tu ; nimeni să nu se lase dus
De zel : leviţi sau preoţi, un om să nu se-arate
Prea repede ; altminteri, ni-s tainele trădate.
Şi fiecare-n suflet, hrănind acelaşi foc,
Să lupte pîn la moarte pe petecul de loc
Ce-l apără ; duşmanul, în furie-n neştire,
Ne crede numai turme de dus la căsăpire,
Ce fără capi, de spaimă-nlemniţi am fi rămas.
Cu regele, oriunde, să meargă-Azarias.

(lui Ioas)

Din stirpea cea vitează, tu, cea din urmă mladă,
Vin ! Vor lupta mai vajnic aceia ce-or să vadă,
Pe fruntea ta curată coroana regilor ;
Şi de te-aşteaptă moartea, să mori ca domnitor.
Urmează-l, Iosabeta !

(către un levit)

Dă-mi aste arme sfinte,

(corului)

Copile, către domnul rugaţi-vă fierbinte.

SCENA 6

SULAMITA, CORUL.

TOT CORUL
(cîntă)

Fii ai lui Aaron, acum plecaţi !
În pieptul vostru inima tresaltă
De-o ţintă cum n-avură străbunii mai înaltă.
Fii ai lui Aaron, acum plecaţi :
Voi pentru domnul însuşi şi rege vă luptaţi.

O VOCE
(singură)

Au unde-ţi sînt săgeţile cereşti,
O, doamne, unde-i dreapta ta mînie ?

Al tunetelor domn tu nu mai eşti ?
Şi răzbunarea ta cînd o să vie ?

O ALTA

Domn al lui Iacov, unde-i străvechea-ţi bunătate ?
În groaza ce ne împresoară,
Tu nu mai vezi la noi decît păcate ?
Nu mai cunoşti iertarea, precum odinioară ?

TOT CORUL

Domn al lui Iacov, unde-i străvechea-ţi bunătate ?

O VOCE
(singură)

Săgeata celor răi, în astă luptă,
Spre tine-i, doamne, îndreptată.
„Slăvirea lui – zic ei – în lumea toată
Pe veci să fie întreruptă ;
Să liberăm pe oameni de jugul lui amar,
Să-i omorîm profeţii şi orişice altar
Să-l dărîmăm, ca nimeni de el să nu mai ştie ;
Uitat să fie numele lui chiar.
Stăpîn pe noi, nici domnul, nici fiu-i să nu fie".

TOT CORUL

Au unde-ţi sînt săgeţile cereşti,
O, doamne, unde-i dreapta ta mînie ?
Al tunetelor domn tu nu mai eşti ?
Şi răzbunarea ta cînd o să vie ?

O VOCE
(singură)

Sărmane-al regilor urmaş,
Tu, cea din urmă floare din mîndra lor tulpină,
Eşti urmărit de însăţi bunica ta haină ;
Te va ajunge iarăşi cuţitu-i ucigaş ?
Cînd au voit călăii în leagăn să te-omoare,

De paza unui înger avut-ai, rege, parte ?
Ori domnul, cu suflarea-i a-tot-învietoare
A deşteptat cenuşa ta din moarte ?

O ALTA

Cum poate fi copilul, o, doamne-nvinuit,
Că tatăl şi bunicul cîndva s-au răzvrătit
Şi-s vinovaţi ? Dar unde îţi este îndurarea ?

CORUL

Domn al lui Iacov, mila de noi te-a părăsit ?
Nu mai cunoşti iertarea ?

O FATA DIN COR

Voi n-auziţi, surori,
Din trîmbiţi, tirienii sălbatici cum mai sună ?

SULAMITA

Ba chiar aud cum strigă barbarii, cînd se-adună,
Şi simt, de groază, că mă trec fiori.
Surori, să ne grăbim, să ne adăpostim
În umbra templului ; e singura scăpare,
Căci domnul e cetatea cea mai tare.

ACTUL V

SCENA 1

ZAHARIA, SULAMITA, CORUL.

SULAMITA

Iubite Zaharia, ce veste ne aduci?

ZAHARIA

Azi îndoită rugă la cer înalță, soră.
Trăim cu toții, poate, cea de pe urmă oră;
Poruncă pentru lupta cumplită s-a și dat.

SULAMITA

Ioas ce face?

ZAHARIA

'N templu a fost încoronat.
Pe cap marele preot cu sfîntul mir îl unse.
De-ai ști ce bucurie nespusă ne pătrunse,
Văzînd pe rege-aievea, din mîna morții scos!
Lăsă pe trupu-i urmă cuțitul fioros.
Și doica ce cu pruncul era și ea să moară
Și-apoi păzise-n templu ascunsa ei comoară,
Știind-o numai mama și dumnezeu din cer,
Era și ea acolo ascunsă-ntr-un ungher.
Plîngeau de-nduioșare leviții, lîngă mine,
Strigîndu-și bucuria-ntreruptă de suspine.
Ioas, cu toată zarva, modest, prietenos,
Da mîna cu oricare, privindu-i călduros,

Făgăduind la sfaturi frăţeşti să ia aminte,
Numind pe tineri „frate“ şi pe bătrîni „părinte“.

SULAMITA

Dar taina-i cunoscută şi-afară, în oraş ?

ZAHARIA

Nu, pîn-acum e-nchisă doar în acest locaş.
Poruncă e, leviţii în cete să se-mpartă :
Ei stau, tăcuţi, de veghe, la fiecare poartă,
Şi-s gata să apară-n mult aşteptatul ceas,
Să strige deodată : „Sus regele Ioas !“
Pe el nu-l lasă tata să se primejduiască ;
Azaria primit-a poruncă să-l păzească.
Afară, Atalia, în mînă cu-n jungher,
Îşi rîde de-ale noastre prea slabe porţi de fier.
Ca să le spargă aşteaptă să-i vie catapulte ;
Ruini ar vrea să vadă şi leşuri cît mai multe :
Ştiu, soră, cîţiva preoţi, ce de părere-au fost
Să punem arca sfîntă întîi la adăpost,
În tainiţa din hruba de moşi strămoşi săpată.
„Ruşine şi ocară — le spuse-al nostru tată —
Uitaţi c-această arcă cetăţi făcut-a scrum,
Şi că Iordanul însuşi îl abătu din drum ?
Atîţia zei înfrînt-a, şi voi aţi vrea să fugă,
Acum, de o femeie ce-ameninţări îndrugă ?“
Şi mama, lîngă rege, tot caută-n zadar,
Privind aci la dînsul, aci în spre altar,
Cumplita-i tulburare încearcă să şi-o-nfrîngă ;
N-o pot privi nici ochii mai cruzi, fără să plîngă ;
Iar regele-o sărută, s-o liniştească-ar vrea...
Surori iubite, haideţi să mergem lîngă ea.
Şi dacă-i scris să piară al nostru tînăr rege
Atunci aceeaşi soartă de el vrem să ne lege.

SULAMITA

Dar cine-s îndrăzneţii ce-n porţi tot bat şi bat ?
De ce leviţii-aleargă şi ce i-a tulburat ?

ce ale lor arme le-ascund în toată graba ?
re-au pătruns dușmanii ?

ZAHARIA

Vă speriați degeaba :
ner este — de ceruri trimis !

SCENA 2

ABNER, IOAD, IOSABETA, ZAHARIA, SULAMITA, ISMAIL, DOI LEVIȚI, CORUL.

IOAD

De necrezut !
bner, dar pe ce cale să vii ai mai putut,
recînd printre oștenii ce templu-l împresoară ?
Căci nouă ne venise o știre de afară,
Că-n graba ei s-ajungă la țelul blestemat,
e ține Atalia în lanțuri ferecat.

ABNER

Curajul meu și zelul le știe și-i e frică.
Dar lanțurile-mi fost-au pedeapsa cea mai mică.
Atît aveam nădejde în temniță zăcînd
Că dacă arde templul, veni-voi eu la rînd.
Că-n setea ei de sînge va vrea să mă omoare,
Scăpîndu-mă de-o viață de chin și frămîntare,
Să curm astfel durerea c-am supraviețuit,
Cînd casa domnitoare întreagă a pierit.

IOAD

Și s-a-ndurat de tine ? De ce ? Prin ce minune ?

ABNER

Ce-o fi în astă fiară, doar domnul poate spune;
Ea m-a chemat să-mi spună, cu chipul răvășit :

„E-nconjurat tot templul. Puţin — şi s-a sfîrşit :
Un foc îl va preface în scrum şi în ruine.
Nici zeul tău nu poate să-l apere de mine.
Dar preoţii săi încă se pot răscumpăra.
Le cer doar două lucruri : ca, făr a-ntîrzia,
Eliakin să-mi fie predat şi totodată
Comoara ce în templu se află îngropată,
Comoara adunată de regele David.
Marele preot ştie ungherul tăinuit.
Mergi şi le spune preţul cu care le las viaţa."

IOAD

Ce crezi, Abner, să facem şi care ţi-e povaţa ?

ABNER

Comorile lui David, dacă cumva le-aveţi,
Să-i daţi, şi orice-odoare şi tot ce-aveţi de preţ,
Şi ce-aţi putut ascunde de lacomele gheare
De zgripţor a reginei, şi crude, şi avare,
Să-i daţi ! Ori vreţi să sfarme păgînii ucigaşi
Altarul, heruvimii, şi-al domnului lăcaş,
S-atingă arca sfîntă cu mîinile haine
Şi cu al vostru sînge altarul să-l întine ?

IOAD

Îngăduit să fie unor bărbaţi, Abner,
Un biet copil să-l dee călăilor ce-l cer,
— Copil ce domnu-n pază mi-l dete altădată —
Cu viaţa lui pe-a noastră o vrei răscumpărată ?

ABNER

Vai, domnu-mi ştie gîndul. Neîncetat mă rog
Să uite Atalia de-acest sărman zălog,
Cu sîngele-mi să satur cumplita-i duşmănie,
Să creadă ea că-mbună a cerului mînie.

Dar, orice-aţi face, totul e în zadar, o ştiţi :
Copilul cum să scape, cînd voi o să pieriţi ?
Ce e cu neputinţă, nici cerul nu vă cere.
Cînd în Egipt, sub crunta tiranului putere,
Pe Moise-l lăsă muma-i să lunece pe Nil [1] ;
Ursit din faşă morţii păru acest copil ;
Dar domnul – peste orice nădejde omenească –
Făcu pe faraonul Egiptului să-l crească...
Au ştim noi ce vrea cerul cu-acest Eliakin ?
Şi el poate să aibă asemenea destin.
Căci domnul poate face ca mila să-nfioare
Pe-aceea ce tot neamu-i regesc putu să-omoare...
Văzut-a Iosabeta cum s-a înduioşat
Regina, cînd cu ochii de-acest copil a dat,
Cum se topise, parcă, năpraznica sa ură !
În greul ceas, prinţesă, priveşti tăcînd din gură ?
Cum ? Pentru-un copilandru ce nu-i al nimănui,
Vrei ca Ioad să lase să piară spiţa lui,
Copiii tăi, pe tine, şi focul să distrugă
A domnului cetate şi unic loc de rugă ?
Ce alte jertfe-aţi face, de-ar fi ăst copilaş
Al regilor din care te tragi, prea scump urmaş ?

IOSABETA
(încet lui Ioad)

Îi vezi credinţa pentru David. De ce te-ai teme
Să-i spui... ?

IOAD

Pentru aceasta e încă prea devreme.

ABNER

De orice clipă pierdeţi, preasfinte, e păcat.
Tu pregeţi cu răspunsul la ce te-am întrebat.

[1] Legenda biblică spune că, lăsat în voia apelor Nilului de către mama sa, Moise a fost găsit şi crescut de către fiica faraonului din Egipt (n. r.).

În timp ce-o întărîtă Matan pe Atalia
Şi-i cere să dea semnul să-nceapă bătălia.
Pe tainica absidă, sfinţită întreit
De domnul veşniciei şi unde-ngăduit
Doar ţie ţi-e să intri – eu te conjur, părinte,
Oricît de grea-i porunca, noi să luăm aminte,
Funesta lovitură să ştim s-o-ndepărtăm.
De timp avem nevoie, ca să ne apărăm.
Chiar mîini, ba nu, la noapte, fac ce-i de trebuinţă,
Ferit să fie templul de-orice necuviinţă.
Dar te implor zadarnic, degeaba mă frămînt.
Nici vorba mea, nici ruga nu ţi-ar clinti un gînd.
Nicicum virtuţii tale asprimea n-o să-i scadă.
Atunci să-mi daţi o armă, să-mi daţi şi mie-o spadă ;
Voi sta şi eu la poartă, cu faţa la duşman ;
Luptînd cu voi alături, să mor ca un oştean.

IOAD

Abner, ei bine, fie : vreau să urmez cărarea
Ce mi-o arăţi, să-nlătur, de pot, ameninţarea.
E drept, cunosc comoara ce David ne-a lăsat
Şi s-o păzesc cu grijă mi-a fost chiar mie dat,
A neamului unică şi ultimă nădejde,
În cea mai mare taină s-o apăr de primejde.
Regina vrea să afle comoara ? Poţi să-i spui
Că-i fac pe plac ; de-aceea eu porţile descui ;
Să intre însoţită de-a oastei căpetenii ;
Dar, de altar, departe să-şi ţină tirienii
Barbari, ce-ar vrea să ştie ce-i în acest cuprins ;
De jafuri, sanctuarul rămîie neatins.
Căci preoţii şi corul nu-i fac vreo supărare !
Dar vezi să nu devină alaiul ei prea mare.
Iar cît despre copilul atîta de temut,
Abner, cinstitu-ţi cuget de mult l-am cunoscut :
În faţa Ataliei, vei şti copilul cine-i
Şi vei vedea de-i locul ca noi să-l dăm reginei.
Vei fi între regină şi el judecător.

ABNER

Ba chiar îmi dau cuvîntul să-i fiu ocrotitor.
Fiţi liniştiţi ! Duc grabnic solia la regină.

SCENA 3

IOAD, IOSABETA, ZAHARIA, SULAMITA, ISMAIL, DOI LEVIŢI, CORUL.

IOAD

Aproape-i ceasul, doamne, cînd prada-ţi va să vină.
Tu, Ismail, ascultă.

(îi şopteşte ceva la ureche)

IOSABETA

Stăpîne sfînt de sus,
Pe ochii Ataliei repune vălul pus
În clipa cînd sta gata să săvîrşească-omorul
Şi-astfel putu să scape, la sînul meu, odorul !

IOAD

Mergi iute, Ismaile, prietenul meu bun,
Şi-ndeplineşte totul întocmai cum îţi spun.
Şi mai ales, cînd intră alaiul, toţi să creadă
Că-i linişte deplină, nimica să nu vadă.
Iar voi, copii, aduceţi un tron pentru Ioas.
Să vie ; să-l urmeze leviţii pas cu pas.
Pe credincioasa doică aicea s-o aşeze ;
Iar plînsul tău, prinţesă, e vreme să-nceteze.

(unui levit)

Cînd, plină de-ngîmfare, regina va intra
În templu, poarta-n grabă s-o-nchizi în urma sa,
Astfel să nu mai poată pleca, şi, dintr-o dată,
Trompetele doar spaimă în oastea-nfiorată

Să semene, ca-n fața cetății Ierihon [1],
Să cheme tot poporul să lupte pentru tron,
Și pretutindeni știrea s-o faceți să răsune :
Că Ioas e-n viață, prin tainică minune.
Îl văd venind.

SCENA 4

IOAS, IOAD, ZAHARIA, SULAMITA, AZARIA, CORTEGIU DE PREOȚI ȘI LEVIȚI, CORUL.

IOAD
(continuînd)

Acuma, voi preoți și leviți,
Intrați pe sub arcade, să nu mai fiți zăriți,
Ce trebuie să facem, lăsați-mi mie-n seamă ;
Ascunși rămîneți, pînă ce glasul meu vă cheamă.

(se ascund toți)

O, rege, cred că astăzi nădejde poți avea
Să vezi pe toți dușmanii căzînd în fața ta.
Și cea care în fașă a vrut să te omoare,
Din nou, ca să te piardă, se-ndreaptă spre altare.
Dar să nu-ți fie teamă : alăturea de noi,
Al morții înger luptă în ceasul de război.
Urcă pe tron... Pe poartă sînt gata să pătrundă.
Îngăduie o clipă ca vălul să te-ascundă.

(trage o perdea)

Ce palid ți-e obrazul.

IOSABETA

Cum poate fi senin,
Cînd văd cum ucigașii în templu vin și vin ?
Nu vezi cît e de mare alaiul ? Mă-nfior !

[1] Legenda biblică spune că la cucerirea cetății Ierihon trîmbițele au sunat atît de tare, încît zidurile cetății s-au dărîmat (n. r.).

Mai bine vezi cum poarta se-nchide-n urma lor.
Acuma-i totul bine.

SCENA 5

ATALIA, IOAS (ascuns după perdea), IOAD, IOSABETA, ABNER, SUITA ATALIEI.

ATALIA
(către Ioad)

Tu ce prin amăgiri
Atragi acum pe alţii în negre uneltiri,
Nădejdea-n vreo răscoală ţi-ai pus-o. Dar te teme,
Tu care-nfrunţi şi zeii, de-a zeilor blesteme.
În tot ce-aştepţi, te bizui pe nevăzutu-ţi domn ;
Dar totul se destramă ca visul după somn.
Stăpînă sînt pe templu, pe viaţa ta stăpînă,
Pe-altarul unde jertfe aduci, pot cu-a mea mînă
Să te... Dar preţul care l-ai pus, îmi e de ajuns.
Să-ţi ţii făgăduiala. Să-mi spui unde-ai ascuns
Copilul şi comoara să mi se dee-acuma.
Ei, unde sînt ?

IOAD

O clipă, aşteaptă-o clipă numa !
Îi vei vedea-mpreună, comoară şi fecior.

(se trage perdeaua. Apare Ioas, pe tron : doica stă în genunchi, la dreapta sa ; Azaria, cu spada în mînă, stă în stînga lui ; alături de el, Zaharia şi Sulamita, îngenuncheaţi pe treptele tronului. Mai mulţi leviţi, cu spada în mînă, stau deoparte şi de alta).

Arată-te, copile, din regi coborîtor.

(către Atalia)

Cunoşti tu pe urmaşul lui David cel cucernic ?
Vezi urma ce-a lăsat-o pumnalul tău nemernic ?
E fiul cel din urmă al lui Ohozias.
Abner, voi toţi din juru-mi : e regele Ioas !

ABNER

O, ceruri !

ATALIA
(către Ioád)

Mişelie !

IOAD

Tu recunoşti femeia
Ce-l alăpta la sînu-i, ştii tu, în ziua-aceea ?
De furia ta oarbă, soţia-mi l-a scăpat ;
Eu l-am primit în templu ; şi domnul l-a păstrat.
De la David rămas-a el, singura comoară.

ATALIA

Pe-acest copil, viclene, trădarea ta-l omoară.
Scăpaţi-mă de-o umbră ce o urăsc, soldaţi !

IOAD

Oşteni ai celui veşnic, pe rege-l apăraţi !

(Fundalul teatrului se deschide. Se vede interiorul templului ; leviţi înarmaţi intră din toate părţile scenei.)

ATALIA

Dar unde sînt ? Vai mie, regina e trădată !
De duşmani şi de arme mă văd înconjurată !

IOAD

N-ai cum să scapi, degeaba tot umblă ochii tăi ;
De pretutindeni domnul te-a-mpresurat cu-ai săi.
L-ai înfruntat într-una ; el ni te-a dat în mînă ;
Te-ai îmbătat cu sînge ; dă seama azi, păgînă.

ATALIA

Oşteni mişei, cu toţii de frică-aţi îngheţat ?
Abner, în ce capcană mîrşavă m-ai chemat ?

ABNER

Mi-e martor domnul...

ATALIA

Lasă-l pe zeul tău, mișele !
Răzbună-mă !

ABNER

Pe Ioas, pe domnul țării mele ?

ATALIA

Cum, Ioas, el ? Și-i rege ? Voi, ticăloși, uitați
Că de oștirea-mi încă sînteți înconjurați.
S-aude cum mă cheamă, cum năvălesc din urmă
În ajutor. Să tremuri, tu, răzvrătită turmă !

SCENA 6

IOAS, IOAD, ATALIA, ISMAIL etc.

ISMAIL
(lui Ioad)

Părinte, templu-i liber și dușmanii s-au dus ;
Barbarii-s puși pe fugă, ebreii s-au supus.
Cum piere-n aer fumul atunci cînd bate vîntul,
A risipit barbarii, cu glasul său, preasfîntul.
Poporului leviții vestit-au de pe zid
Pe fiul lui Ohozias, urmașul lui David.
Le-au spus cum de la moarte scăpat-a în pruncie,
Cum Atalia-n cursă căzu, fără să știe ;
De pretutindeni trîmbiți deodată-au răsunat
Și strigăte și tobe în dușmani au băgat,
Precum madianiții s-au înfricat — trufașii —
De-un Ghedeon, pe vremuri. Și iată, ucigașii
Aduși din Tir aruncă săgeți și lănci și scut :

Din toată oastea, fuga cu ei a început.
Cîţiva ebrei, de zarvă înspăimîntaţi, fugiră ;
Toţi ceilalţi, pentru Ioas uralele-şi uniră,
Văzînd minunea care cu el s-a săvîrşit.
Femei, bătrîni, copii chiar, norodul tot, unit
În cuget şi credinţă, plîngînd de bucurie,
Se-mbrăţişau şi slavă-nălţau către tărie,
Cinstind pe al lui David nepot, sculat din morţi :
În capiştea păgînă năvală dau prin porţi
Şi idolul lui Baal îl zvîrle jos poporul.
Matan e mort.

ATALIA

Iehova, tu eşti învingătorul !
Da, e Ioas ; zadarnic mai vreau să m-amăgesc.
Văd urma ce-a lăsat-o pumnalul meu regesc.
Ohozias leit e, la mers ca şi la faţă.
Revăd în el tot neamul şi sîngele-mi îngheaţă.
David, David triumfă ; Ahab este răpus.
Tu, zeu fără de milă, tu toate le-ai condus.
M-ai amăgit cu vane nădejdi de răzbunare
Şi mi-ai trezit în suflet cumplită frămîntare ;
Ba mă mustram în cuget de soarta lui Ioas
Ba, oarbă, vream să capăt tezaurul rămas,
Ce m-am temut ca flăcări şi jaf să nu-l topească...
Deci rodul grijii tale, deci fiul tău – domnească !
Iar ca un semn al noii domnii, eu mă aştept
Să puie să-mi împlînte cuţitul lui în piept ;
Bunica-n ceasul morţii, aceasta îi urează,
Ba-ntreaga împlinire curînd o să se vază :
Rebel ca şi bunicul şi tatăl lui, urmaşul
Lui David, prin păcate le va urma făgaşul ;
Şi legea ta şi templul le va spurca la fel,
Plătind pentru-Atalia, Ahab şi Isabel.

IOAD

Din astă casă sfîntă s-o alungaţi în pripă,
Să n-o mai pîngărească regina nici o clipă.

Răzbunători cucernici ai prinţilor jerfiţi,
Al sîngelui lor strigăt cu-al ei să-l potoliţi.
Iar de cutează unul de partea ei să lupte,
De-aceeaşi soartă dreaptă şi el să se înfrupte.

SCENA 7

IOAS, IOAD, IOSABETA, ABNER etc.

IOAS

Vezi, doamne, cîtă jale şi spaimă m-a lovit!
Alungă de la mine blestemul ei cumplit!
Să nu se împlinească grozavele-i cuvinte;
Decît să uit de tine, să mor mai înainte!

IOAD
(către leviţi)

Chemaţi întreg poporul! Acum să-i arătăm
Pe rege! Şi credinţă cu toţii să-i jurăm.
Iar rege, preoţi, ţara repete legămîntul
Ce-l încheiase Iacov cu dumnezeu preasfîntul.
Umili şi cu căinţă de cît am rătăcit,
Nou jurămînt să facem către cel nesfîrşit.
Abner, stai lîngă rege, precum şi altădată.
Ei, şi-a primit păgîna pedeapsa meritată?

SCENA 8

ACEIAŞI, UN LEVIT.

LEVITUL

A judecat poporul a sale fărdelegi.
Ierusalimul, pradă de ani şi ani întregi

Mîniei şi robiei, răsuflă în lumină,
Privindu-i leşu-n sînge cu inimă senină.

IOAD

Din astă moarte cruntă, plătind omoruri zeci,
Învaţă, tînăr rege, şi nu uita, în veci,
Căi-n asprul cer şi regii îşi au judecătorul,
Orfanul – un părinte, cel drept – răzbunătorul!

CUPRINS

Prefața 5

Andromaca . . . . . .
în romînește de *Petru Manoliu* 25

Împricinații . . . . . .
în romînește de *Radu Vasiliu* 95

Britannicus . . . . . .
în romînește de *Dinu Bondi* și *Radu Popescu* 171

Fedra . . . . . .
în romînește de *Tudor Măinescu* 247

Atalia . . . . . .
în romînește de *Veronica Porumbacu* 317